

Нова Думка

ISSN 0351-3181

БРОЈ
ЧИСЛО 234

GODINA
ПОК LII

2/2023

ВИБЕРАНКОВА СКУПШТИНА И ПОЧАТОК ОЗНАЧОВАННЯ 40-РОЧНІЦІ КУД-А РУСНАЦОХ ОСИЕК

Всуботу, 22. априла, КУД Руснацох Осиек отримало порядну виберанкову Скупштину на хторей вибрани нове Председательство и Надпатраци одбор.

По Статуту Дружтва, вибрани роботни цела Скупштини: Роботне Председательство у хторим були Агнетка Балатинац (председателька) та Татьяна Миклош и Ромко Гаргай (члени). За записничара вибрана Гелена Тимко, до верификаційней комісії Гелена Шобан и Мирко Рибич, а за оверйовачох записніку Дубравка Рашлянин и Зденко Сивч.

Понеже порядна звітна Скупштина була концом децембра, у медзичаше ше ніч окреме не случовало бо ше средства за роботу достало недавно, не було потреби подносиц окреми звити за прешли рок. Скупштину як таку, привитал потерашні председатель Огнен Здравкович, а Дубравка Рашлянин, як председателька Союзу Русиных РГ, але и член Председательства, у своєї уводней бешеди надпомла на яки способ ше доставаю средства за роботу Дружтва и же то переважно з боку Влади РГ, а преїг Совиту за национални меншини РГ, по програмах хтори кажде дружтво приявує. Тиж потолковала же ше средства, зменшани за 20% хтори оставаю у Союзу, трансферую на рухунки Дружтвоох преїг Союзу Русиных РГ. Потим пречитала цо ше прешлого року поцигло з достатим пенезом, як и активносци хтори одробени у рамках приявених манифестацийох и госцованьох на других манифестацийох.

Наглашела же того року КУД Руснацох Осиек означує 40 роки иснованя, та з тей нагоди достати средства за означоване того ювілею, а достати средства и за манифестаций *Дравски габи* и *Видзене з камеру*, док манифестация *Ружа за Лелу* того року финансиюно не потримана з боку Совиту за национални меншини РГ.

Понеже ше шипки финансиини трансакций водза транспарентно, як и комплетна работа Дружтва, Надпатраци одбор потвердзел исте.

Порадзене же ше дискусії буду водзиц на концу Скупштини, понеже и так дискутовац було потребне найвецей о тим цо нас чека у будучносци.

Прето, кед верификаційна комісія

Часц членох Скупштини

утвердзела же Скупштина ма кворум, приступело ше розришованю старого Председательства и Надпатрацого одбору.

Розришованє прилапене єдногласно.

Потим ше предложело нове Председательство хторе єдногласно, з аklамацию, прилапене. До Председательства КУД Руснацох Осиек на мандат од 4 роки вибрани: Огнен Здравкович, Дубравка Рашлянин, Зденко Сивч, Мирко Рибич и Мирослав Дітко.

До Надпатрацого одбору вибрани Гелена Шобан и Владимир Еделински.

По Статуту, Председательство медзисобу вибера хто будзе хтору функцию окончовац, та тот податок за тераз не маме.

По закончених виберанках, присутни на Скупштини винчовали нововибраним, а вец ше предлужело з виношеньом планох за роботу Дружтва. Коснтатоване же млади не маю прихильносц гу отримованю традиції и чуваню культурного скарбу националней меншини, цо старших членох досц розжалело, бо цали свой вик уложели до культурно-уметніцких дружтвоох. З другого боку, розумліве же дзепоедни, наволайме их млади, вирости у мишаних малженствох, дзе ше не нательо пестовало националне єство, але ше баржей розвивала прихильносц гу аналациональному и глобалному, цо ше указало як права пошасц у швецє взагалі. Гоч велі медзи тима 30 и 40-рочнима младима людзми уж маю свойо фамеліи и требало би же би дзвигали власни дзеци з поуку о значносци

познаня своїх кореньох, ми старши обачуєме же тоти корені им не важни. А знаме же древо зоз слабиим кореньом и найменши витрик вивалі. Так ше випатра часточно случує и при Руснацох.

Нажаль, окреме же ше конкретно порадзело коло наступних манифестацийох, ніхто не мал чаривну палічку з хтору би могал врациц часи кед було чесно буц председатель Дружтва, припаднік националней меншини, пестовац свой национални скарб и чувац корені походзєня. Але заш лем, члени КУД-а Руснацох Осиек буду ше намагац приявени манифестаций одробиц найлєпше як буду знац, зявиц ше на шипких манифестацийох дзе оптимално годни, але треба обрациц увагу на почежкосци з хторима ше стретаю дружтва у векших городох. КУД Руснацох Осиек, окреме обективних утратох, ма и пошлідки висельованя до заходней Европи, як и скорей надпомнутей аналационалней свідомосци, та медзи членством преовладую людзе у 60-тих и 70-тих роках живота.

На концу, же би ше заш лем члени Скупштини розишли у оптимистичнейшим розположеню, члени Председательства загашели швички на тортох як початок означованя 40-рочнїци КУД-а Руснацох Осиек. Тот ювілей будзе ше означовац през рижни збуваня и манифестаций, а централна шветочносц планує ше на єшень.

Агнетка Балатинац

Фото: А. Балатинац

BROJ
ЧИСЛО 234GODINA
ПОК 2023.
LII**“NOVU DUMKU”**

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o., Cerna

Naklada: 600 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русинох РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За видавателю: Дубравка Рашлянин

Редакція: Вуковар, Ради Європи 93

Тел. / факс: 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкує: Цертіс д.о.о., Черна

Тираж: 600 прикладніки

Tiskano–Друковане

4 / 2023

Сіјена

10

Куна

Цена

Куни

Rukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozi se honoriraju.Рукописи ше не врацаю.
Обявени прилоги ше гоную.

Виберанкова скупштина и почеток означованя 40-рочници куд-а Руснацох Осиек - Агнетка Балатинац	2
102. Sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske - Zvonko Kostelnik	4
Цо то Союз Русинох Републики Горватскей - Лю. Гаргай	6
40. роки КУД Руснацох Осиек (I. часц) - Агнетка Балатина	8
Uskrs u župi Krista Kralja Vukovar - Marija Zakljuk	10
Vrijeme Uskrsa u župi Svetog Jozafata – Rajevo Selo - Marija Zakljuk	10
Велька ноц у Петровцох - Владимир Седлак	11
У Риски преславена Велька ноц - Владимир Провчи	11
Шлїдом старих фотографийох, чуваюци стари обичаї - Леся Мудри	12
Швето Дзуря и благослов польох у Петровцох - Владимир Седлак	12
Церква и сучасносц - Владимир Седлак	13
Здогадованє - Андрея Магоч	14
Нашо авторе на „Ружовой заградки“ - Любица Гаргай	15
Традицийни Вельконоцни концерт КУД „Яким Гарди“ Петровци - Звонко Костелник	16
Роботня ткања у Илоку - Леся Мудри	18
КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох на „Байрамским Сислу“ у Гунї - Звонко Костелник	19
Анкица - Панонска морнарка	20
Мриї - Яким	20
Недокончене - Яким	20
Забути слова... забути ствари... - Леся Мудри	21
Филип Провчи, Осецки гимназиалец, освоел значни награди - Владимир Провчи	22
У Риски означена рочница русийскей агресии на Україну - Владимир Провчи	22
Схадзка Координации радох загребскей жупаниї зоз Дружтвами националних меншинох	
ПГЖ у Риски - Владимир Провчи	23
Руснаци на звончарскей смотри у Матульох - Владимир Провчи	23
Дзень Русинох Румуниї - Наталия Гнатко	24
Стретнуце у Рускей матки - Наталия Гнатко	24
17. Рочна Скупштина Дружтва »Руснак« - Наталия Гнатко	25
Зашеданє Шветовой ради Шветового конгресу Русинох/Руснацох/Лемкох у Румуниї - Наталия Гнатко	25
Cyberbullying – elektronsko vršnjačko nasilje - Helena Timko	26
Одкадз приходза модни тренди? - Давид Морган	27
Folklorna glazba u službi očuvanja nacionalnog zajedništva - Ognjen Zdravković	28
Предаванє прешлорочних житаркох того року у нестабилних финансийних обставинох - Антун Гарди	29
Нашо людзе – чуваре руского ества - Томислав Рац	30
Стари фотографий - Лю. Гаргай	30
Pobjede NK Rusina u prijateljskim i natjecateljskim susretima - Hrvoje Zagorac	31
Пририхтованя ФК Петровци за першенство - Ярослав Мудри	31

Насловни бок: Звонко Костелник — КУД „Яким Гарди“ на Вельконоцним концерту
Остатні бок: Звонко Костелник — Члени Совиту за национални меншини зоз длугорочним
 председателюм Совиту Александром Толнауером

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Prović
SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak
LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Na zahtjev Saveza Rusina RH s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), "Nova dumka" je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Павлович (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любица Гаргай, Владимир Провчи, Леся Мудри
СОВИТ РЕДАКЦИЈИ: д.ф. н. Оксана Тимко Дітко (председателька), Маріяна Джуджар, о. Владимир Седлак
ЛЕКТОРЕ: Марія Вулич (руски язык), Андрея Магоч (горватски язык)

Друкованє помага Совет за национални меншини Републики Горватскей.

На вимаганє Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523—92—1) „Нова думка“ уписана до евиденції явних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источносно и становиско редакції лєбо видавателю.

102. SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske 13. travnja 2023. godine održao je 102. sjednicu u zgradi Vlade Republike Hrvatske na Trg sv. Marka 2 u dvorani 121/I u Zagrebu. Uz nazočnost većine članova Savjeta i saborskih zastupnika, medija i TV postaja, gospodin Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine, otvorio je sjednicu, pozdravio prisutne i predložio

DNEVNI RED

usvajanje zapisnika sa 101. sjednice

Godišnje izvješće o utrošku sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2022. godinu („Narodne novine” broj 140/21) u razdjelu 020 Vlada Republike Hrvatske, glava 21 Stručna služba Savjeta za nacionalne manjine, aktivnost A732003 potpore za programe ostvarivanja kulturne autonomije nacionalnih manjina

Prijedlog odluke o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2023. godini

Prijedlog odluke o rasporedu sredstava za programe stvaranja materijalnih pretpostavki za ostvarivanje kulturne

autonomije romske nacionalne manjine u 2023. godini

Razno.

Ad 1. Članovi Savjeta razmotrili su i usvojili Godišnje izvješće o utrošku sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2022. godinu iz kojeg proizlazi kako je ukupno raspoređeni iznos sredstava u 2022. godini veći za 2.609.725,00 kuna, odnosno za 5,5 % od ukupno raspoređenog iznosa u 2021. godini.

Ad 2. Savjet je donio Odluku o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2023. godini temeljem kojim su raspoređena financijska sredstva u ukupnom iznosu od 7.764.846 EUR udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za programe ostvarivanja kulturne autonomije iz područja informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programe koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora te programe kojima se stvaraju pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina.

Nakon izvršenog uvida u prijave programa, a na prijedlog Komisije, utvrđeno je da je na Javni poziv za 2023. godinu ukupno prijavljeno 1221 program kul-

turne autonomije (informiranje, izdavaštvo, kulturni amaterizam i kulturne manifestacije) od strane 108 udruga i/ili ustanova nacionalnih manjina (sa 128 članica).

Ukupno po programima kulturne autonomije:

- informiranje: 74 programa
- izdavaštvo: 82 programa
- kulturni amaterizam: 462 programa
- kulturne manifestacije: 603 program.

Temeljem evidentiranih prijava po programima zatražena su sljedeća sredstva:

- informiranje: iznos 3.516.203 EUR
- izdavaštvo: iznos 425.172 EUR
- kulturni amaterizam: iznos 2.843.403 EUR
- kulturne manifestacije: iznos 3.023.186 EUR.

U 2023. godini udruge i ustanove dvadeset (20) nacionalnih manjina prijavile su za ostvarivanje prijedloga programa kulturne autonomije, dodjelu sredstava u ukupnom iznosu od 9.807.964 EUR (73.898.102,32 kuna), što u odnosu na 2022. godinu kada

je bilo zatraženo 8.350.828 EUR (62.919.314,54 kuna) predstavlja povećanje od 17,4 %. Komisija je utvrdila kako je na Javni poziv za 2023. godinu prijavu prijedloga programa podnijelo osamnaest (18) udruga (samostalnih ili članica saveza/zajednica) koje nisu bile sufinancirane Odlukom o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2022. godini („Narodne novine” broj 48/22).

U Državnom proračunu planirane su tekuće donacije, odnosno sredstva za programe kulturne autonomije za 2023. godinu u iznosu od 7.764.846 EUR (58.504.232,19 kuna), što je za 20,62 % više sredstava nego za 2022. godinu kada je odobreno 6.437.617 EUR (48.504.225,00 kuna).

Članovi Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Prijedlogom odluke o rasporedu sredstava za 2023. godinu predviđeno je da se sredstvima Državnog proračuna neposredno sufinancira ostvarivanje programa kulturne autonomije 104 udruge (sa 129 članica), bilateralnih programa kao i programa za stvaranje pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine u ukupnom iznosu od 8.030.292 EUR (60.504.225,00 kuna), što u odnosu na 2022. godinu predstavlja povećanje za 1.367.046 EUR (10.300.000,00 kuna), odnosno za 20,5%.

U Državnom proračunu za 2023. osigurana su sljedeća sredstva:

- za tekuće donacije u novcu za programe kulturne autonomije 7.764.846 EUR (58.504.232,19 kuna),
- za kapitalne pomoći unutar općeg proračuna za stvaranje pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine 188.466 EUR (1.420.000,00 kuna),
- za tekuće pomoći unutar općeg proračuna (Lipovljanski susreti 2023. i Večer nacionalnih manjina 2023., Bjelovar) 10.618 EUR (80.000,00 kuna),
- za pomoći proračunskim korisnicima drugih proračuna (financijska potpora sukladno bilateralnom ugovoru s Talijanskom Republikom - korisnik Tali-

janska drama HNK Ivana pl. Zajca, Rijeka) 66.362 EUR (500.000,00 kuna).

U 2023. godini predloženo je od strane Povjerenstva sufinanciranje:

- 1113 programa kulturne autonomije 104 udruge (sa 129 članica), i to
 - 71 programa informiranja
 - 77 programa izdavaštva
 - 439 programa kulturnog amaterizma
 - 526 programa kulturnih manifestacija
- 3 programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma
- programa stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine i manifestacije Lipovljanski susreti 2023. i Večer nacionalnih manjina 2023., Bjelovar,
- financijske pomoći sukladno bilateralnom ugovoru s Talijanskom Republikom (korisnik Talijanska drama HNK Ivana pl. Zajca, Rijeka).

Ad 3. Prijedlog odluke o rasporedu sredstava za programe stvaranja materijalnih pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine u 2023. godini.

U skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i Kriterijima Savjet raspodjeljuje proračunska sredstva udrugama i ustanovama nacionalnih ma-

njina za programe kulturne autonomije i programe stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije.

U okviru provedbe Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine te pratećeg Akcijskog plana, Prijedlogom odluke o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2023. godini, za pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine osigurana su sredstva u iznosu od 188.466 EUR (1.420.000,00 kuna).

Slijedom prethodno navedenog sastavljen je Prijedlog odluke o rasporedu sredstava za programe stvaranja materijalnih pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine u 2023. godini, kojom su obuhvaćene jedinice lokalne područne (regionalne) samouprave koje su pravovremeno i uredno podnijele zahtjeve, odnosno zamolbe sukladno Kriterijima.

Ad 4. Pod točkom razno nije bilo pitanja i predsjednik je svima zahvalio i završio sjednicu.

Zvonko Kostelnik, prof.

ЦО ТО СОЮЗ РУСИНОХ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

Союз почина дїйствовац

По снованю Союзу снователе такой почали зоз роботу гоч, поправдзе поведзене, ище анї сами не були найсвидомши же цо то шицко значи, як ше будзе рефлектовац у будуче и яке то вельке діло за тоту по чишле малу гарсточку народу. Зоз снованьом Союзу зробени вельки крочай у еманципациї и конституованю Русиных-Україных Горватскей як єдинственей и организованей народносци и дружтвено-политичного субекту. То ше стало найбаржей дзекуючи школяром и студентом на таборованьох и членом Дружтва сримских писательох. Почало крачане до правдивого национального препородзєня и руху виходзєня на поверхноц числених малих народох або националних меншинох. Час укаже же сноване Союзу за наш народ у Републики Горватскей мало вельке историйне значєне.

Перша роботна схадка Вивершного одбору отримана 28. априла 1968. року у просторийох Вуковарских новинох у Вуковаре, прето же Союз не мал своєю просторїї. На схадку поволани лем члени Вивершного одбору хтори жию и робя у вуковарскей општини прето же не було финансїйни средства же би ше членом плацело трошки драги и перебуваня у Вуковаре. На дньовим шоре було меноване комисийох, готовєне за участвовање на культурно-мистецким фестивалу „Червена ружа“ у Руским Керестуре и рижне. З тей нагоди меновани: Комисия за школство (Мирон Страценски, Антун Гралюк и Дюра Лікар), Комисия за информованє (Ярослав Сулима, Владимир Костелник и Янко Такач), Комисия за видавательну діялносц (Штефан Гудак, Роман Миз и Осиф Панкович), Комисия за культурно-мистецки дружтава (Иван Намачински, Владо Чакан и Круно Емейди) и Комисия за литературу (Василь Мудри, Владо Бесерминї, Штефан Гудак, Павло Головчук и Владимир Костелник). Под другу точку ше бешедовало о „Червеной ружї“ и о тим же би по наших местох требало организовац елиминаторни мали „Червени ружї“. Тота розправа була як увод до того цо познейше настане, а то републична манифєстация культури Ру-

синых и Україных Горватскей „Петровски дзвон“ хтори ше будзе отримовац у Петровцох. Под трецу точку було вецей заключєня од хторих спомнеме значейши: участвовац на конкурсу фонду за культуру општини Вуковар, за обезпечованє найнужнейших средствох за культурни потреби; писац Републичней конференциї Социалистичного союзу роботного народу Горватскей же би цо скорей послала пенєжи за роботу Союзу; поднімац акциї же би ше цо скорей достало потвердзєне о регистрациї Союзу и агажованє секретара Союзу хтори би кончел задачи Вивершного одбору и других роботних целох Союзу.

Перши успихи

Друга схадка Вивершного одбору отримана 16. марца 1969. року. Звит о роботї Союзу у дзєшец точкох поднесол председатель Владимир Костелник. Начишлїме тоти точки лем по назвох прето же ше зоз нїх видзи кельо того поробєне у Союзу лем през єден рок. 1. организовање и кадровне моцєне культурно-мистецких дружтвох и групох, 2. указованє органом заєднїци на нерїшени проблеми у культурно-мистецких дружтвох и глєданє финансїйних средствох за їх порядни роботи, 3. усоглашованє статутах и правилох культурно-мистецких дружтвох зоз Статутом Союзу, 4. злєпшованє стану у школстве, 5. школованє кадру за виучованє мацеринского языка у України и на Горнїци, 6. анализа информованя на мацеринским языке у Горватскей, 7. видавательна діялносц, 8. организовање писательох, 9. сотрудзованє зоз руско-українским дружтвами и институциями у Югославиї и 10. сотрудзованє Союзу зоз асоциациями других националних меншинох у жеми. У каждой з тих обласцох було даяки резултати, але и проблеми и печежкосци.

После того обяжного звиту розвила ше жива дискусия о потребах, проблемох и посцигнуцох у наших местох. По дискусїї до Вивершного одбору укапчани Желько Югас зоз Петровцох, та такой и вибрани за його председателя, а на место Штефана Гудака хтори ше преселел до Нового Саду и вецей не

могол окончовац тоту длужносц.

Глєдало ше же би ше за наиходзаци виберанки за заступнїкох у Собору СР Горватскей обезпечел пенєж за друкованє пропагандного материялу на руским и украинским языке. Так ше и збуло, и то було по перши раз одкеди ше наш народ находзи у тих карїох.

О тим цо зробиц же би ше медзинационални одношеня у Горватскей далєй унапредзовали и усовершовали розправяла Комисия за дружтвено-политичну систему и медзинационални одношеня Централного комитету Союзу комунистох Горватскей 20. юния 1969. року у Загребе. У тей роботї участвовал и председатель Союзу Владимир Костелник. Вон винєсол обставини и потреби полнейшей равноправносци Русиных и Україных Горватскей того часу. Так ше медзи иншим дотхнул вецей темох як цо асимилация нашого народу, школство, информованє, финансїї, незаступєносц у орґанох управляня... По тим викладаню пошвидко посцигнути и немали успихи.

Пияте младежске таборованє ше збуло влєце 1969. року, а було у организациї Союзу. Отриманє є у Вуковаре, у просторийох Индустрийней школи Комбинату „Борово“, хторе у цалосци финансвала Скупштина општини Вуковар. На таборованю було найвецей младежи по теди. Вони ше виашнели же тото таборованє було найлєпше и найуспїшнейше организовање и змисово зисценє.

Театрална діялносц на порушованє Союзу збула ше 1969./70. року кед Союз о своїм трошку ангажовал Юрия Шерегия и Олгу Дудкову з Чехословацкей же би на сцену у Петровцох, Миклошевцох и Вуковаре поставели театрални діла национального характеру.

Робело ше и на порушованю нашого часопису, та у августу мешацу 1970. року формована редакция. По конец рока було порихтанє перше число „Новей думки“, а друкована є початком 1971. року. Главни и одвичательни редактор бул Владимир Костелник.

Активно робела литературна секция подручного одзелєня Петровци Основней школи „Други конгрєс КПЮ“

Координаційний одбор сримских писательох-Василь Мудри, Владимир Костелник, Владимир Бесермині и Стефан Гудак

Вуковар, та видали своєю перше число дзединского часопису „Венчик“ з редакторку учительку Виру Гудакову на чолі.

Року 1971. було пописоване жителства. Цикаве же по тот рок у попису жителства Руснаци и Українці ше уписовали до рубрики „и други“ („ostali“). На Союзову ініціативу того 1971. року Русини и Українці перши раз у лістинох мали своєю окреме место, рубрики з менами нашого народу, так як и други народи и народносци, Русини и Українці спрам того кажди окреме.

Идуци рок зазначени ише еден вельки успех. Першого мая 1972. року на Радио-Вуковаре ше емитовала перша емисия на руским и українским язикау у тирваню од пол годзини.

Предлужело ше и зоз другима активносцями. У рамикох Союзу 1972. року основане штварте по шоре культурно-просвітне дружтво Русинох-Українцох Загреб. Тиж так у Райовим Селу ше формовала руска секция у Основней школи хтору водзела учителька Цецилия Гаргайова.

Вибрани нови председатель Союзу

Друга схадка Скупштини Союзу отримана 31. марца 1973. року. Кед дацо идзе як спада и добре напредує, вец ту вшеліак приходзи и до рижних споксох. Так през 1972. рок настала обставина же ше сцело Союз утаргнуц, або подзеліц на два, еден за Русинох, а други за Українцох. На тей Скупштини принешена одлука же Союз остава таки яки є, односно же ше меня лем назва и то так же ше место смужки у мену уложи злучнік „и“. Так теди настала

назва Союз Русинох и Українцох Горватскей.

На тей другей Скупштини Союзу потерашні председатель Владо Костелник заджековал на тей длужносци, а за нового председателя избрани Желько Югас. Владимир Костелник избрани за главного и одвичательного ре-

дактора „Новей думки“ и на тей функції остал по 1991. рок.

О неполни два мешаці нови председатель Союзу зволує схадку на хторей меновани члени комисийох за дзепоедни діялносци. Так ше предлужело зоз роботу.

Року 1974. на схадки Вивершного одбору Союз утвердзел календар значних збуваньох у прешлосци нашого наряду у Горватскей. Идуци, 1975. рок окреме запаментани по моцней потримовки дружтвено-политичней системи як у Вуковаре, так и у Горватскей. У 1976. року отримана треца Скупштина Союзу за хтору обяжни звит порихтал председатель Желько Югас.

У 1977. року секретар Союзу постал дипломовани правнік Гавриїл Такач зоз Андриєвцох, зоз стаємним роботним местом и порядну мешачну плацу. По теди гонорарни секретар бул Дюра Лікар зоз Миклошевцох.

Успихи през дзешец роки дійствованя

Союз ше надалей розвивал и предлужовал зоз рижними успихами. Так пришол и 1978. рок кед Союз полнец дзешец роки од снованя. У тих дзешец рокох витворел вельо, а здогаднеме ше лем найзначнейшого: маню Русин и Українец уписане и до Уставу Републики Горватскей; формовани числени культурно-просвітни институції (основане Дружтво у Загребі, секция „Ліпа“ у Липовлянох, Руска секция у Райовим Селу, а КУД „Максим Горки“ у Винковцох мал на своїм репертоару нашо шпиванки и танци); зоз снованьом Союзу присцигую и значнейши материални средста за нашу просвіту и культуру;

порушана видавательна діялносц; організовани емисії на руским и українским язикау на Радио-Вуковару; принешени нови закон о образованю на язикау народносцох у чим участвовав и член Союзу у виробки його нарису; припадніки Русинох и Українцох вибераю ше и до найвисших политичних целох.

Од велького значеня було и подписоване спорозуменя о сотрудничтве у культури медзи СР Горватску и ССР Україну у септембре 1978. року. Утвердзени и термини отримованя Дня культури України у Горватскей и Дня культури Горватскей у України. То бул лем початок ширшого сотрудничтва цо ше през наиходзаци роки видзело.

Радио-Брод у Славонским Броду 1979. року почал емитовац радио-емисию на руским и українским язикау. Емисия ше емитовала кажду другу недзелю од 10-15 минути.

Еденац роки од своього снованя, 1979. року, Союз видав свою першу кніжку „История Русинох Бачей, Сриму и Славонії 1754-1918“ автора др Федора Лабоша зоз Загребу.

Концом 1979. року формована Литературно-рецитаторска секция Союзу. Руководзаци одбор бул у составе Агнетка Костелник, Яким Пушкаш и Блаженка Дудаш. Секция ше озберовала на своїх схадкох кажди мешац, а друковала и власни „Билтен“ на 20 бокох зоз власними литературними прилогами и илустрациями.

Штварта порядна Скупштина Союзу отримана 6. децембра 1980. року у Вуковаре. На ней було присутно коло 50 делегатох. По поднешених звитох и прилапйованя пременкох у Статуту избрани и нови цела. За председателя Председательства избрани Михайло Щур, а председатель Надпатрацога одбору постал Роман Вареница.

Период од трецей по штварту Скупштинину Союзу мож означіц як период полней стабилизаций Союзу и досягнутих успихох пре хтори є и основани. Заслуга то шлицких учашнікох у числених акційох и на стотки діловнікох у рижних дильовох просвіти, культури, исторої и дружтвеної заедніци. Треба повесц же обяжней и розконареної роботи Союзу значне допринесла професийна робота секретара Союзу.

Лю. Гаргай
(предлужує ше)

40. РОКИ КУД РУСНАЦОХ ОСИЄК

(1. ЧАСЦ)

ПРИХОД РУСНАЦОХ ДО ОСИЄКУ

Записи зоз церковних матрикулох и Архиву городу Осиеку указую же ше Руснаци до Осиеку починаю присельовац дзешка початком 20. вику, точнейше коло 1930. року.

Миграції ше у векшини случайох збуваю пре економски стан, а други фактор миграційох то животни небезпеки хтори приноша война лебо вельки природни катастрофи, як цо трешене жеми, вельки виліви води и тому подобне.

Початком 30-их роках 20. століття Руснаци до Осиеку почали приходзиц пре роботу, а познейше, окреме после Другей шветовой войны, векшином ше приходзели школовац, та вец часто ту и оставали.

Руснаци у прешлосци за свою професию найчастейше виберали гевту учительску, а векше число ше школовало за паноцох лебо одходзело до манастирох за чесни сестри. Тиж мож замерковац значне число економистох, а

найменей у прешлосци наиходземе на правнікох лебо, як их теди волали, – фишкалох.

Службеніки у державних установох забираю тиж векше число, а наиходземе и на вельке число роботнікох у фабрикох, але и у медицинским фаху, инженерох рижних фахах, та на приватних поднімательох и ремеселнікох.

Треба надпомнуц же векше число ремеселнікох було по валалох, але концом 20. и початком 21. вику тот розмир значно пременети, бо пре индустриализацию вецей не було потреби за дзепоедними ремеслами по валалох.

Кед ше Руснаци масовнейше почали присельовац до Осиеку, а було то як зме писали аж после Другей шветовой войны, почали ше зазберовац, як и у векшини ситуацийох кед людзе пойдю до непознатого швета, коло нашей грекокатолицкей церкви. Ту ше стретали, були на Служби хтора ше одвивала

Мали фолклораше 80-тих роках 20. вику

на церковнославянским языке, праве так исто як и у їх домох по валалох, ту ше упознавали єдни з другима, розменьовали новосци з дому, а ту ше упознавали и їх дзеци.

Специфичносц Руснацох була, а часто є и нешка, же гоч дзе пойдю, кед ше стретню двойо, лебо двойо ходза, бешедую по руски. Нажаль, нешка обачуєме же ше тота пракса досц страцела, окреме кед младши генерациї у питаню, але то не їх вина. Вина старших бо велі аж и дома бешедую на службовим языке держави у хторей жию, та дзедом ускрацяю учене языка родителюх, а знаме же кажди язык хтори научиме може буц лем богатство, а не терха.

Кед дзеци гевтих перших Руснацох зоз початкох досельованя до Осиеку одросли и основали свойо фамелиї, кресцели свойо дзеци у грекокатолицкей церкви, праве як їх кресцели їх родичи. Ту ше и винчали, а ту упознали и своїх парнякох, як и їх родичи скорей того своїх. Але, младши швет ше почал стретатц и у городу, препознавац єдни других, чи зоз церкви, чи по бешеди. А кед у вельким городу стретнеце дакого свойого, дакого зоз ким можец прегвариц на своїм языке, то як кед бисце стретли родзину.

Руснаци з Осиеку ше спочатку стретали неорганизовано, але организовано правели бал.

Владимир Еделински и млади фолклораше КУД Руснацох и Українцох Осиек 1989. року

Марія Хранилович і Володимир Еделінські 1989. року на зніманню піснї у Радио-телевизиї Заґреб

Володимир Еделінські, перши з лїва і Бранко Костелник (за микрофоном) урочую томболу на єдним од числених балох Дружтва

Кед пракса балох уж добре зажила, даскелї ентузијастї ше радзели же би було крашне основац Дружтво.

ПОЧАТКИ КУЛТУРНОГО ДРУЖТВА

Володимир Еделінські до Осїєку приселел з Руского Керестура и почал робити як лаборант у осецким Доме здравя. Вон нам вириповедал же Руснак Руснака вше препозна.

– Я у Доме здравя виберал крев, та гу мнє велї приходзели. Накеди сом видзел же би даєдно презвико могло буц нашо, дораз сом ше опитал – Ви Руснак? Не було то скорей так як нешка, же ше нікому не шмеш опитац до е по националности бо, ніби, гнобиш человека. Теди ше аж радовали кед сом з німа прег-

варел по руски.

Сама идея за сноване Дружтва першираз спомнута на семинару у Стрмцу, дзе Володимир Еделінські, як гвари, упознал Владимира Тимка, хтори теди робел у пошти у Осїєку. Кед ше врацели до Осїєку, почали ше частейше стретац после роботного часу и бешедовац о тим же як би було крашне мац руске дружтво у Осїєку. Було то ище концом седемдзешатих рокох, але, як часто зна буц, од идеї по реализацию знаю преїсц роки.

Идеї ше приключели Силвестер Пап, Даниел и Даниєла Сокол и Зденко Сивч.

Так Дружтво, под назву КУД Руснацох и Українцох Осїєк, основане 14. априла 1983. року.

О кратки час меня назву

до КПД Руснацох и Українцох и под тоту назву роби по 18. септембер 2010. року, а вец, кед ше Українці видзелели и основали своєю окреме дружтво, знова меня назву и по нешкайши дні дійствує як КУД Руснацох Осїєк.

Союз Русинох и Українцох РГ, хтори основани ище 1968. року, а хторому секретар бул Гавриїл Такач, дзечне помагал, та аж и инициировал сноване нових дружтвох по наших местох, та так було и при снованю осецкого дружтва.

Перши председатель Дружтва бул Звонко Костелник, пилот и наставник лєценя и падобранства зоз Осїєку, бачи Агнетки Костелник Балатинац. Же би дакого не збунєло, тот Звонко Костелник (Адамчов), хтори тиж народзени у Петровцох, але жил у

Осїєку, не родзина зоз Звонком Костелником (Масного) хтори нешка роби у Союзу Русинох РГ. Ноша лем исте мєно и презвико.

Перша подпредсидателька була Даниєла Сокол, а секретар Володимир Еделінські. Члєни председательства були Зденко Сивч, Володимир Тимко, Марія Иванетич, Виктор Хешка и Силвестер Пап.

Основало ше музичну и фолклорну секцию хтори водзели Мирослав Шимович хтори бул професор музичного и жил у Осїєку, и Дубравка Рашлянин, хтора у тедишнї час студирала у Осїєку.

Предлужи ше...

Агнетка Балатина

USKRS U ŽUPI KRISTA KRALJA VUKOVAR

Vrijeme pripreme za Kristovo uskrsnuće u našoj župi posebno je obilježeno. Korizma je vrijeme molitve i posta. To je vrijeme kada svoju dušu čistimo redovnom ispovijedi. Srijedom i petkom služene su liturgije pretposvećenih darova u popodnevnom satima odmah nakon Križnoga puta i prisjećanja trenutka kada Isusa osuđuju na smrt do polaganja njegova tijela u grob.

Na Cvjetnu nedjelju

2.4.2023. blagoslovljene su vrbine grančice i cvijeće. Prisjećamo se Kristovog slavnog ulaska u Jeruzalem. Kroz Veliki tjedan liturgije i večernje započimjale su u 19h. Na Veliki četvrtak služena je večernja s liturgijom, to je spomendan Isusove Posljednje večere, dan kada je ustanovljena Euharistija i sakrament svećenstva. Veliki petak svečano je obilježen, bio je ophod oko crkve nakon kojeg je plaštanica položena u grob. Vjernici su se klanjali i

Župljani kraj Kristova groba na Veliki petak

Blagoslov košarica u Vukovaru

ljubili Isusove rane. Također, naši najmlađi bili su stražari Kristova groba, čuvali su Kristov grob i ove godine na poseban način obilježili Veliki petak. Nakon djece, Kristov grob čuvale su žene, a zatim i muškarci u narodnim nošnjama. U muškoj straži sudjelovali su članovi KUD-a Osif Kostelnik i UKPD-a Ivan Franko. Za vrijeme čuvanja Kristova groba služena je i Jeruzalemska jutrenja. Bdijenje na dan Kristova Uskrsnuća 9.4.2023. započelo

je u 7h, nakon bdijenja slijedio je ophod oko crkve, a zatim Uskršnja jutrenja. Svečana liturgija s mnogobrojnim vjernicima na Uskrs zaista je razveselila našu župnu zajednicu. Župnik Oleg Zakaljuk blagoslovio je jelo koje su vjernici donjeli u prekrasnim korpama. Blagoslov jela održan je vani, oko crkve. Slijedilo je uskrsnje druženje vjernika naše zajednice. Hristos Voskres!

Marija Zakljuk

VRIJEME USKRSA U ŽUPI SVETOG JOZAFATA - RAJEVO SELO

Sveta liturgija na Uskrs u Rajevom Selu

U župnoj crkvi sv. Jozafata u Rajevom Selu grkokatolici su u nedjelju 2. 4. 2023. na Cvjetnicu donjeli svoje vrbine i maslinove grančice koje je blagoslovio župnik Oleg Zakaljuk. Na svečanoj liturgiji u 11:30 sati, Cvjetnica je uvod u Veliki tjedan. Prisjećamo se Isusove slavne muke koju je podnio za naše spasenje. Pokazao

Svečana procesija oko crkve sv. Jozafata

je koliko nas ljubi, dajući svoj život zbog nas, naših grijeha i našeg otkupljenja. Čistimo svoje duše kako bi puni radosti dočekali njegovo slavno uskrsnuće.

U Velikome tjednu večernje i liturgije započele su u 16 sati. Na Veliki petak vjernici su uredili Kristov grob, a zatim je služena večernja s polaganjem plaštanice u grob. Vjernici su s posebnom pobožnošću

i strahom Božjim klanjali i ljubili ukopano tijelo Gospodina našeg Isusa Krista. Na Veliku subotu služeno je nadgrobno večerje s prijenosom plaštanice i Uskršnja jutrenja nakon koje je župnik blagoslovio jelo. Na sami blagdan Kristova uskrsnuća, na Uskrs, 9. 4. 2023. svečana liturgija bila je u 11:30 sati.

Marija Zakljuk

ВЕЛЬКА НОЦ У ПЕТРОВЦОХ

Благослов кошаркох на Вельку ноц у Петровцох

З нагоди найвекшого християнського швета – Пасхи, петровска грекокатоліцка заєдніца намагала ше духовно і практично порихтац.

Швецене багніткох, Велька споведз і припадаюци обряди Велького/Страстного тижня уведли нас до тайнства Велькей ноци, тей котра яснейша од самого дня, бо зоз саночним у ней ми преславуємо Пасху Христову!

На сам дзень швета, удало ше нам по Служби Божей поблагословиц кошарки у церковней порти. Радосц дзе-

цох у тей хвилі була понадмирно велька.

З нами знова Пасху славели и фамеліи вибеженцох. Здогадли зме ше рочніци їх приходу до наших крайох.

На Свитли пондзелок у церкви було мироване, а по обисцох познати звичай обліваня дзивкох и женох.

Зоз здравканьом „Христос воскрес“ по швето Вознесения будземе свидоми же швето Пасхи ма свойо попразденство полни штераец дні.

о. Владимир Седлак

Часц Вельконоцней Служби Божей у церкви Покрову пресвятей Богородици

У РИЄКИ ПРЕСЛАВЕНА ВЕЛЬКА НОЦ

Велька ноц, нашо найвекше християнске швето, у Риєки преславана у домох вирнікох и церви св. Севастияна у Старим городу 15. априла.

Преслава у церкви була наявена ище 25. марца, та ше од теди пририхтовало за тото нашо найвекше християнске швето.

У домох вирнікох ше преславяло хто як могол и кажде на свой способ. Фарбело ше писанки з лісцу покриви, шпинату и цибулі, а гевти схопнейши писали их и з воском, а даєдни и з фломастерами або ліпели куповни слички. Варело ше сирец, пекла паска, глядало ше зачкво гніздо.

Преслава у церви св. Севастияна мала иншаке при-

рихтоване. Церкву оквицел соорганізатор Владимир Провчи. Було руски, але доминовали українски паски. Кошарки кажда иншака, богато украшена, а нука шунка, колачи, сирец, сир, соль и швецена вода у фляшох, як по їх обичайох швени. Але, було и мешки место кошаркох. Заш лем, найважнейше отримач традицию, окреме же би дзеци, хторих було красне число, видзели и научели.

Свята литургия св. Йоана Златоустого почала на 18 годин, а водзел ю протоерей ставрофор Михайло Симунович з Крижевцох у провадзєню паніматки Гелени Симунович з єй прекрасним шпивом.

Кошарки за благослов у церкви св. Флоріяна и Севастияна у Риєки

Церква була полна вирнікох, углавним Українцох, та и наказоване по українски. У казані паноец визначел

значносц воскресєня у Велькей ноци, саме збуване и пошлїдки.

Владимир Провчи

ШЛІДОМ СТАРИХ ФОТОГРАФІЙОХ, ЧУВАЮЦИ СТАРИ ОБИЧАЇ

Обліваче у обисцу Кирила Хомового 1991. року. Стоя Витомир Мудри, Ана Хома; на кочу шедза Мирон Орос, Иринея Мудри, Петро Мудри, Давид Сабадош, Дюра Орос, стоя Янко Мудри, Дюра Папуґа.

Обліванє наш давни вельконоцни обичай хтори маю и даєдни други європски народи. У давни часи людзе верели же на Други дзєнь Велькей ноци вода достава

ліковити свойства и обліваюци жадало ше тей особи здрава и духовне очисценє.

У руских ше штредкох тот обичай пестує и нешка,

По обліваню на трактору

Облівачки у обисцу Звонка Мудрого

гоч можебуц не у такой форми и у такой мири як то було дараз. Препатруюци стари фотографії зоз фотоархиву фамелиї Миклошевчяня Дюра Папуґового Дюрчового, през його бешеду зме ше здогадовали часох кед обліваче на кочу групно обишли велі обисца у Миклошевцох и вшадзи були дзєчне дочекани. Було то ище не так давно, скорей 25-30 роки, а инициаторе вше були члени церковного одбору.

обичай не страцел, и того року ше постарали миклошевски одборніки. Правда, не на кочу, як то було дараз, але на трактору и прикочу група хлопох рушела на Други дзєнь Велькей ноци облівац жени и дзивчата. Нащива облівачох, та ище и зоз гармоніку, приємно несподзивала велі Миклошевчанки. На Трєци дзєнь Велькей ноци, як тому и швечи, жени врацели хлопом зоз исту миру.

Же би ше стари и красни

Леся Мудри

ШВЕТО ДЗУРЯ И БЛАГОСЛОВ ПОЛЬОХ У ПЕТРОВЦОХ

Тогорочне швето св. велькомученїка Георгія – Дзуря славели зме на недзелю жєнох Мироносицох, а ярня прєменліва хвиля дошлебодзєла нам „дуксуз“ висц до поля недалєко од церкви и ошвєциц жито. Понєже бул нероботни дзєнь, численши як звичайно, прєславели зме того, за польоділцох окреме значне християнске швето.

По недзелевой Служби Божєй, упуцели зме ше на улїчку Грабик и на пажици недалєко од церкви вимодлєли благословну молитву за нашо пошати поля, загради, овоцніки и винїци.

о. Владимир Седлак

Процєсия на Дзуря у Петровцох

ЦЕРКВА И СУЧАСНОСЦ

Восточна церква ап. Павла и св. Єлени на Кипру

З нагоди швета Пасхи котра у жидовским, а потим и у християнским похопеню означує нови початок, початок котри ше зоз каждую преславу Пасхи актуалізує, нагода нам роздумовац и шириц горизонти у напрамох нашого стретаня зоз сучасним.

Можеме ше дораз зложити же сучасносц дацо о чим не роздумуєме вельо. Жиеме ю інтуитивно, по автоматизму. Младши з ню рошню, старши ше на ню прилагодзую. Ніч то не нове и не почало з даяким преломним роком, але провадзи чловечески род од кеди є свидоми о себе. Сучасносц знак нашей терашней свидомосци и автентичного особного витворіюваня.

Нам випатра же живот у 21. століттю вельо швидши як цо бул скорей 50 або 100 роки, але знаме и присловку як трава у чужим дворе вше зеленша и лепша, та у тим напряме треба похопити и идеалізоване прешлих „легчейших“ часох. Фаховци твердза же поединци и заєдніці людзох котри жию виртуално, у своїм паралелним шведе прешлосци зоз розстояньом векшим од даяких ферталь століття (25 роки), уж живи мертваки бо процес прилагодзюваня и осучаснюваня дзешка у ніх претаргнути и вони у своїм живоце не кадри рушиц далей. Таки длугоки период избрани нароком, бо у живоце исную и чежки хвилки за котри потребни длугши час адаптаций, але у сущносци особа або кадра рушиц далей, або закончує у єдней незавидней психози, котра кед постава колективна, витворює озбилни проблеми за дружтво.

Дораз треба розязніти же у тим роздумованю сучасносц и традиция не опоную єдно другому. Традиция то скарб зоз прешлосци яка не догматично дефинована и оформлена. Вона єдно богатство котре предлужело континуовано (у шліду) у прешлих стретаньох зоз сучасним. Одредзени вредносци маю свою

„evergreen“ актуалносц, други ше указую дочасови и вимераю. Познаванє прешлосци нас учи скаловац вредносци и давац им одредзену увагу, з оглядом на їх есенциалносц итд, итд.

Исто так и сучасносц не шасия за дисконтинуитет (безшлідносц). Под понятєм „сучасни людзе“ ше часто скриваю индивидуи и заєдніці котри творя одклон од прешлосци, гледаю себе нови идентитет (new look), сцу дацо нове, як вони гваря „модерне“. То легитимне, але не вичерпує сучасноц котра поєднана отворена шицким напрямом самовитворіюваня. Прето погришно бешедовац о сучасних як опонентох традиционалних. Конечню, безшлідносц (дисконтинуитет) у сущносци не можліве цалковито жиц прето же витворює шизофреносц. Ми жиеме у часових категоріях: „вчера, нєшка и ютре“, а не лем „тераз“. Думаня сом же зме у шицких дружтвених контекстох того длужни буц свидоми.

У церковним похопеню у 21. століттю, окреме на наших просторох ище вше, випатра, маме страх од сучасносци. Гоч нам праве стретанє зоз ню принесло у давних столітїях премоу з греческого и латинского на розумлївши старославянски язык. То було дацо колосалне, власне лем славянским народом. Тот досяг не посцигнути з бунтом, протестом або революцию, але бул без сумнїву знак свидомосци о сучасних потребах котри у себе ношели двоє Греки Кирил и Методий.

Случає ше же у мено традиції жиеме єдну фосілізовану дійсносц котру приписуєме першим християнским столітїям, але зме ю поправдзе ми фосілізовали у остатнїх 60 роках кед зме почали жиц дисконтинуитет и вецей не знаме провадзиц шлід духовного и церковного розвою у нашей, релативно блїзкей прешлосци, але ше поволуюци на псевдоавтентичносц врацаме на якишик вредносци „виуглани“ зоз ширшого розвойного контексту. Тото ше зявене єднак случує при шицких, чи слово о клириках, монахах або мирянох, и на християнским Востоку, и на християнским Заходу. То єдна глобална тенденция котра пре дружтвени обставини до нас сцигує з єдним часовим поженньом, але нас досцигує.

Церква, окрем у випадкових ситуаційох, не сцекала од сучасносци, але тоти випадки дакеди були таки мощни же замуцели єй розвойни шліди котри

праве допомагали Евангелию жиц на сучасни способ. Не жиеме Исусово часи, часи Римского царства, та ше так не можеме ані справовац. О сучасносци навелько роздумовац папа Йоан ХХІІІ и вецей раз ю визначовал у своїх наступних бешедох штредком 20 століття. Осучаснюванє (aggiornamento/posadañjenje) була централна тема Вселенского собору отриманого у Риме 1962-1965. Папа Павло VI важным тримал свидомосц и потреби осучаснюваня у Церкви. Папа Венедикт ХVІ з нагоди преслави 50. рочнїци од отвераня Вселенского собору, 12. октобра 2012. року толковац же сучасноц наша часова дї-

Восточна церква Воскресеня Христового у Тирани

йсносц яку зме поволани автентично християнски жиц. Християнство би мало буц вше нове, ошвижуюче. Воно як овоцове древо. Не посадзене є же би лем єден рок родзело, але рошне и розвива ше, и з рока на рок родзи. Як плоди овоцового дрєвца и плоди християнского жица и живота Церкви идеално же би були швижи и смачни, з ясну препознатлївосцу їх смачу.

З практичного жица, окреме у контексту наших подручох часто ше случує же церковна перцепция сучасносци випатра як кед на стол кладземе даяки дунчик з компотом наших мацерох и бабох од скорей приправени, або идземе до другей крайносци и понукаме якишик купчи маджун, купени на акції, часто полни цукру, аромох и фарбох, з барз мало овоци.

И у єдним и у другим случаю не роби ше о сучасним автентичним християнским живоце, але о туней дочасовой импровизаций и сцеканю до якишик духовних озох, творяци источасно одклон од стретаня з актуалним контекстом и виволаньох живота котри од нас вимагаю нашу християнску перцепцию.

(предлужи ше)

о. Владимир Седлак

ЗДОГАДОВАНЄ

Руске дзецинство фундамент рускей литератури. Дзецинство початок спознаваня швета коло себе, спознаваня самого себе и можливосцох котрим нет границы.

У тим чысле Новей думки здогад-неме ше познатих авторох дзецинскей поезиї котрим литература за дзеци основне определене.

Дюра Папгаргаї

Дюра Папгаргаї народзени 11. новембра 1936. року у Руским Керестуре. Поезию за дзеци писал несистемстично покля не обявел кнїжку „Не дам свойо роки и квит“ (1977), а вец такой не-одлуга, 1980. року, и роман за дзеци „Конєц швета“, же би вошел до сериї радио-драмох за дзеци од котрих една, „Наталка, дзивче котре любело конї“, вишла и як сликовница. Так и Папгаргаї постал єден од плоднейших руских писательох литератури за дзеци у чаше док професийно окончує роботу редактора часопису „Шветлосц“.

Цо ше дотика Папгаргайовой поезиї, вона полуироничного и сатиричного тону. На шмишни способ гутори о дзецинских муках и животних вредносцох.

За нїх мало и сто глави

Цо мам з того же ми лею до тей глави теле знане

та ми кишне як отруби у гордове и пражы ше ягод шкварки на олею, а не патра кельо до ней ише стане.

Айд до дябла!

Чим научим, такой нове до ней лею, як зоз кабла.

Да вирошню и сто глави та би за нїх було мало, як кед би ше то не знало зоз чого ше глава прави.

Гордов легко так витрима

кед ма железни обручи,
а не учи.
Змаржне ше кед придзе жима,
а мне праве допингуо
на нїзкей температури
зоз шнїгом ше
не думая як скрамбляю
не з науку,
главни мури
шмиргла уха!
кед вичури.
Ая. Нїхто ме не слуша.

Уж сом ше и поносавал
Та гварим им:
же ми губя шерцов ритам.
глава не ма моцни денка,
Цо то вредзи! Не слушаю,
не ма обруч,
и далей ми долїваю.
менша є аж и од бруха;
Лем ше питам:
та гоч ци и брада цвенка –
кед ми даю шицко знане
цоже вецка їм остане? ¹

Мелания Павлович

Мелания Павловичова, дзивоцке Джуня, народзена у Руским Керестуре 9. октября 1932. року, поетеса котрей писане за дзеци основне определене у литератури. Єй перша кнїжка „Нїтки“ (1971) бул початок на котри ше надовязали три кнїжки за дзеци: „Веселинка“ (поезия 1975), „Сонне бавене“ (поезия 1982) и „Били жаданя“ (приповедки 1989).

Писнї Меланиї Павловичовой ше легко читаю, тематика им блїзка возросту котрому су наменени, а стих часто блїзки народному. Зоз своїма стихами вона ше часто обраца мацери, котрей ше дакеди виносує, дакеди єй чувствительно припомне же живот немилосердно цага молодого человека и не дошлебодзує мацери же би цеплоту

мацериной любви на нго вилївала
кажди дзень. За тото живот припуше
лем ридки нагоди, кед ше мац и дзецко
стретню.

Писмо

Єдно писмо я паметам
цо ми мац писала.
Прето сом го зоз радосцу
вельо раз читала.

Учиц школу у варошу
я теди барз сцела.
На пар роки од мацери
я ше оддвоєла.

Писала ми мац у писме
як ше мам справовац:
старших коло себе слушац,
та и почитовац.

„На драже, дома, у школи,
людзом ти поздравкай.
По улїцох, без роботи,
нїгда не поставкай.“

Шмати чувай, не забрудзуй;
отримуй чистоту.
Не вихвалой ше нїкеди
зоз свою красоту.”

Тото писмо мацерино
(їного букви мали)
за длуго ми, през мой живот,
поцихи шептали:

„О доброти, послушноци
слова написани,
най не буду зоз розума
тебе висцерани.“²

¹ *Варош на валале*, Завод за видаванє учебникох, Нови Сад, 1986., 43. бок.

² *Павлович, Мелания, Нїтки*, Руске слово, Нови Сад, 1971., 17. бок.

Яким Олеяр

Тиж еден з учительох котри очолюю початки нашей литературы, а окреме тей за наймладших, Яким Олеяр народзени у Дюрдьове 27. юния 1914. року. Вшадзи дзе службовал поучовал дзеци и бавиц забави, танцовац и шпивац. Обявел одну збирку писньох за дзеци, *Вивирка чека жиму* (1975.) и коло 200 писні розошати по часописох.

Збирка Вивирка чека жиму ма пейц циклуси. Рост циклуса условени зоз зложеноспу значеньох каждой з писньох и з мотивними або тематичними кругами; циклус *Вчас заячок рано става* оформени з писньох бавеня, ученя и роботи; *Слунко з мацериних рукох* писні о мацери; *Вивирка чека жиму* писні о животиньох; циклус *Ошедлат поштар заяца* позберал до себе предметни писні о рижних предметох, стварох, зявеньох; остатні циклус *Польо як перина* домолубиви. З остатнім циклусом читач мал одроснуц.

Коминяр

Коминяр, коминяр,
чарни таки ягод гар.
Виметаш комини
з високей драбини;
кажди вредни коминяр.

Пондзелок почина
од нашого комина.
Цали тидзень бродзи
и по пойдзе ходзи;
Чарни, чарни, ягод гар
кажди вредни коминяр.

Коминяр, коминяр,
кеди ши ше умивал?
– Всоботу, всоботу,
кед немам роботу.
Чарни, чарни, ягод гар
кажди вредни коминяр.

Заячок

У леше под старим дубом
табла виши од вчера
же там Їж Кушнір
роботню отвера.

Бунди и кожухи за жиму
каждому шиє по мери.
Заячок стої та чита
и сам себе не вери.

Не змаржню му длуги ушка
скрие их под шапку,
рукавички купел нови,
скрие змарзлу лабку.

Лем як будзе тей жими,
чи ю даяк прежие?
Хто му за його хвосцик
кожуцок мали ушиє?

Порихтала Андрея Мароч, проф.

НАШО АВТОРЕ НА „РУЖОВЕЙ ЗАГРАДКИ“

Текст шпиванки руского поети Звонимира Барни за хтори музику написал Огнен Здравкович, а аранжман Зоран Дракула бул на фестивалу у Новим Садзе . Одшпивана є на 33. Фестивалу рускей шпиванки „Ружова заградка» 5. марца того року у Новим Садзе. Шпиванку шпивали три шпивачки: Йована Стрибер, Настася Сакач и Єлена Чордаш, а у провадзению Велького народного оркестру РТВ.

МАЦЕРОВА ДЗИВКА

Отвор мамо ладу
и орман зоз ружами,
най я видзим свойо
сукні випейглани.

Одам ше я мамо,
одам ше бо мам я свою пару,
одам ше далеко, далеко
прейга, прейг Дунаю.

Думки леца далей,
дзивочка сом не мала,
од пайташкох милих
я ше одпитала.

Одам ше я мамо,
одам ше бо мам я свою пару,
одам ше далеко, далеко
прейга, прейг Дунаю.

Збогом моя родзино,
збогом мой валалу,
нашла сом легиња
зоз другого краю.

Одам ше я мамо,
одам ше бо мам я свою пару,
одам ше далеко, далеко
прейга, прейг Дунаю.

Звонимр Барна

Порихтала Любица Гаргай

ТРАДИЦІЙНИ ВЕЛЬКОНОЦНИ КОНЦЕРТ КУД „ЯКИМ ГАРДИ “ ПЕТРОВЦІ

Мертин, Каролина и Яков Седлак

Младежка шпивацка група

Традиційни тогорочни концерт КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох отримал ше на Вельку ноц, 9. априла, у петровским Доме култури, а з нагоди 55. рочніці Союзу Русиных Републики Горватскей, 50. рочніці централней манифестації Русиных РГ Петровски дзвон 2023. и 45. рочніці Етнографскей збирки Русиных РГ.

У полной сали наступели шицки секції Дружтва, од наймладших по найстарших танечнікох, шпивачох, дуєтох и вокальних солистох, аматорох зоз длугорочним искусством, а так исто медзи німа и нови котрим то бул и перши наступ на сцени Дома култури у Петровцох.

На годину и пол длугим

концерту зоз богатим змістом наступели хор, оркестер, фолклорна секция танечнікох, вокални солисти и дуєти, та патраче мали нагоду уживац у культурней програми пошвещеной нашому найвекшому церковному швету Велькей ноци.

Звонко Костелник привитал шицких присутних зоз *Христос воскрес!* и шицким пожадал щешліву и благословену Вельку ноц и вельконоцни швета, и же би их препровадзели у щесцу, здравю, радосци и любови.

Концерт отворела фолклорна група зоз привитним танцом „Витайце у нас премили госци“, котра привитала зоз хлебом и солю шицких нащивительох и госцох у

Солист Михайло Голик

Доме култури.

Програму предлужели наймладши зоз писню „Чийо же то волки“, а одшпивали ю Каролина и Яков Седлак,

а на гармониках их провадзел Мартин Седлак. У предлуженю програми младша мишана фолклорна група одшпивала писню „Не попатрай

Хлопска шпивацка група

Танец „Кумове“

Дует Михайло Голик и Аня Грищук Гайдук

тадзи“, а афирмовани шпивач Михайло Голик, хтори шпива од дзединства, предлужел шветочност зоз писню „Пошла мила, пошла“.

Же би програма не прешла без „Руских народних танцох“ постарали ше танечніки ведно зоз оркестром под руководством Теа Медешового.

Же би ше танцоше преблекли до другого облечива ускочел хор зоз писнями „Зашал я желене“ и „Вжал бим це дзивчатко“. Красу хлопского шпиваня и пестованя рускей писні публика знала оценіц зоз красним аплаузом. Фолклорну мініятуру „Кумове“ одтанцовали Михал Бурчак, Габриел Гарди, Саша Бильна и Катрин Гарди. Же би програма була удатнейша представел ше и дует Михайло Голик и Аня Грищук зоз писню „За любовь нашу“.

Же би ше танцоше преблекли до другого облечива Хлопска шпивачка група од-

шпивала писні „Дому, шугай дому“ и „Уж не будзем вечарами“ зоз хторима крашне уведли танечну групу за танец „Куцкуруши“. Правда же Хлопска шпивачка група популярна при петровскей публики, та вишла на бину ище раз зоз писнями „Чийо то дзивчатко“ и „Одкаль слунечко виходзи“.

Млади танцоше и солисти Дружтва не лем же крашне танцюю, але и крашне шпиваю, а по першираз ше представел дует Михайло Грищук и Анамария Алекса зоз писню „Дам я милому розмарию“ и такой ше попачели публики, цо доказала зоз вельким аплаузом.

Же цо то младосц указало ше такой на ділу, бо после красней писні такой ушлідзел танец „Свадзєбни“, а солисти тиж так Михайло Грищук и Анамария Алекса.

У составе Теа Медеша, Мартина Седлака, Ярослава Медеша и Звонимира Гардия

Танечніки на бини зоз Венчиком руских танцох

Дует Михайло Грищук и Анамария Алекса

представел ше и оркестер народних инструмєнтох зоз писню „Петровским полю“. Потим вокални солиста Михайло Голик одшпивал писню под назву „Ми не забудзєме“.

Концерт закончени зоз танцом „Петровски танцоше нялкоше“, а вирна публика през цали танец з аплаузом наградзовала своїх танцошох.

На одушевіє и памєтанє шицких присутних и гостох Дома култури у Петровцих, на добру ноц и по наступни концерт шицки учашніки ше одпитали од своей вирней публики зоз писню „На многая и благая літа“ котру ошпивали ведно зоз учашніками у Доме култури.

Звонко Костелник, проф.

Тео Медеша и Мартин Седлак на гармоникох, Ярослав Медеша на гитари и Звонимир Гарди на бєгєшу

Танец „Петровски танцоше нялкоше“

РОБОТНЯ ТКАНЯ У ИЛОКУ

Миклошевчанки вже весели и розшпивани

На поволанку членох Матки словацкей зоз Илоку, 15. априла члени Женскей шпивачкей групи КУД-а „Яким Говля“ Миклошевци участвовали на роботні тканя котра була организована у просторийох Словацкого дому у Илоку. На роботні, попри домашніх и Миклошевчанкох, тиж участвовали и члени Матки словацкей зоз Юреву. После краткей неформалней културней програми на котрей домашні и госци наступели зоз даскеліма шпиванками, шцикки присутни

могли пробовац ткац на кроснох под водством Кристины Мудрох. Тота млада жена самостално звладала процес тканя прејг видеох и рижних информацийох на интернету, а за цо ей бул потребни еден цали рок. Свойо знане жада пренесц шицким зацикавеним, прето дзечне организуе роботні за одроснутих и дзеци.

Роботня тирвала даскельо годзини, а под час роботи и дружєня знова ше зашпивало руски и словацки шпиванки. О тим як ше добре можеме спорозу-

Кристина Мудрох указуе як ше роби на кроснох

мйовац зоз Словацами шведочи и факт же зме бешедовали кажде на своїм язичу. Розуми ше же ше за таки кратки час не може научиц ткац, бо тот процес гледа компликоване пририхтоване. Але попри того же подобни стретнуца помагаю змощнюваню вязох наших дружтвох, вони тиж оможливаю здобуванє нового знаня и искуствох, будза креативносц и даваю нови идеї за дальшу роботу.

Леся Мудри

Роботня тканя у Словацким доме

Ошмих гутори вецеї од словох

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ НА „БАЙРАМСКИМ СИЄЛУ“ У ҐУНІ

Учасніки програми достали приґодни подзекованя

На поволанку БКУД Лілян зоз населеня Падеж – Дреновци, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох госцовало 22. априла на „Байрамским сиєлу“ у Ґуні.

У просторийох Основней школи Антуна и Степана Радича у Ґуні нащивителе и госци мали нагоду опатриц культурну програму у котрей участвовали КУД „Рудар“ зоз Лукавцу, КУД „Бисер“ зоз Тойшичох, обидва зоз Босни и Гер-

цеговини, домашне КУД „Гранічаре“ зоз женску шпивацку групу, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох и БКУД „Лілян“ зоз Падежу – Дреновци. У програми шицки дружтва указали шицку розкош и традицию Бошнякох котру пестую през дружене, танец и писню.

Петровчане ше представели зоз двома танцями, з танечну мініятуру „Свадебного танцу“ и з „Рускими народними

танцями“. После успешного наступу ушлїдзела смачна вечера и слатки лачотки. Програму нащивели прочалница управного одзделеня за культуру и туризем Вуковарско-сримскей жупані Тамара Калистович, началнік Општини Дреновци Йосип Насурович и други.

Звонко Костелник, проф.

Руски народни танци у виводзеню КУД „Яким Гарди“ Петровци

Танец „Свадебна мініятура“

АНКИЦА

Я гевта хтору не сцеш послухац, а слухаш ме. Я гевта хтору не сцеш упознац, а заш лем ме барз добре познаш. Я гевта хтору... чекай дакус, СТАНЬ! Рушме ведно врациц филм назад. Идземе на драгу до прешлосци. Пеметаш гевтот дзнь кед ши як дзецко мал вельки очи хтори видзели страх? Паметаш гевту ноц кед ши лежал у пощелі, у цмоти и бул ши сам? Паметаш... баяко же паметаш. Теди сом була з тобу и знова сом ту. Гоч це велі охабяли, я це нігда не напушчала. Зоз тобу сом од вше и занавше. Дошлебодз ми най ци ше службово представим. Волам ше Анкица.

Мойо полне презвиско анксиозне поремеценс. Не любим же би ме так наволовали бо я не поремецена. Зо мну у ствари шицко у шоре, лем людзе то не знаю. Не розумя бо ме не упознали. Не старай ше. Я ту дзе треба же бим була же би ше ти меней бриговал. Людзе як людзе. Часто такой сцекню кед ме препознаю при дакому, не веря же им не начкодзим и часто ше человек хтори ме упозна пробуе скриц предо мну. А то неможливе. Пробовала сом шицким потолковац же ше одо мне не може сцекнуц бо мне ніхто не ма, а заш лем কাছে. Я часц каждодньовосци, прешлосци и будучносци.

Ствар у тим же ме не мож видзиц, алс мож ме почувствовац. Посилам ци ясни сигнали: пошвидшане дуркане шерца, очежшане дихане, сухи уста, напартосц у мускулох, слабосц и круцене у глави. Так ци пробуем поручиц же биш ше застановел бо себе робиш на чкоду. Доволуем це же биш обрацел повагу на себе. Рахуем же кед ме уж не сцеш послухац кед ци ше директно обрацам, же послухаш свойо цело. Медзтим, ту наиходземе на тото цо обидвойо не можеме розумиц. Кед ши у правдивей опасносци и кед биш ме

не мал, того биш ані не бул свидоми. Значи, вец у шоре же биш ме чувствовал? Задумай, док шейташ по леше наидзе медведз. Цо чувствуеш? Страх, паніку, пошвидшане дуркане шерца, задиханосц? Е, мили мой пайташу, праве прето же иснуем годзен ши правочасово на правим месце знац цо опасносц. Спрам того, годзен ши ше порихтац за виход зоз опасносци. Цо би було кед би у истим леше наишол медведз, а мне нет? Не мушине одвитовац на тото питане. Обидвойо знаме одвит.

Часто ше питаеш нач ци допивам кед нет опасносци? У ствари, одвит берз едноставни. Кед ме чувствуеш без правдивей опасносци, жадам же биш ше врацел до прешлосци и зочел ше зоз стварами од хторих ши сцекал, хтори ши скривал пред собу и о хторих ши не бешедовал. Не сцем то прето же це не любим. Шицко то робим, верел ти то чи не, прето же це любим и жадам же биш бул наисце щешліви, спокойни и виполнети. Кед розришиш свойо страхи сам зоз собу, зоз своїм щесцом и миром, годна сом пойсц на одпочивок по шлідующе стретнуце.

Покля ше ти равномерно рушаш од точки А до точку Б тримаючи ше мощно лем гевтого цо це одредзуе як особу, я будзем цихо. Прицагуеш гевто цо зарюеш. У пошвидшаним способу живота не забувай на себе. А други? За ніх ше не старай. Други ше останаю за свойо Анкици и свойо зарйованя под исту часточку неба. Ти ми будз добре и я будзем спокойно спац и далей. На концу ци лем повем же наисце у шоре не чувствовац ше добре.

Твоя Анкица.

Панонска морнарка

Мрії

Кед ше рихташ спац полож ми заглавок,
притуль ме гу себе най я любим тебе.

Док шпиш, припатрам ше,
шедзиш у парку, коло тебе сом.

Слункуеш цело, греем це,
чайка над тобу гага,
то я дошпинтуем.

Опатри до моря, увидзиш ме,
вноци руц попатрунок на мешачок,
там шедзим и чувам це.

Дзе найдальша гвизда, там бивам,
кед ше зяви дуга на небе
пребегні попод ню
там будзем чекац тебе.

Яким

* * *

Недокончене

цма, чарна

*уска дражка, нітдзе живеј души,
а здалека глас: „Гайде, гайде понагляй!“*

*Питам ше чом, кадзи, прецо
доокола плач, шмих, кричане, цали час
ме цага,*

а нікого не видзим.

*Причекај най поорем, жито треба
шац,*

*вше жимнейше, а вона: „Понагляј,
понагляј!“*

*О, Боже, крави гладни, овци ше дру,
вишадзи жимно, унуки приду, дідо их
не дочека.*

*Пси брешу, мила кричи: „Якиме!
Якиме дзе идзеиш? Гибай назад!“*

*А вона ме вола, шмерци моя шмерци,
причекај,*

не поробене, не полюбене шицко.

Жаданя нешиполнети, унуки нешипавени,

стань чорту еден,

шмерци, моя шмерци.

Яким

ЗАБУТИ СЛОВА... ЗАБУТИ СТВАРИ...

Язык ше, подобне живому организму, помали, але непрерывно меня. Єдни слова уходза до нашей бешеди, дополнюю и збогацюю язык, други одходза, забуваю ше, старею. И слова, подобне людзом, дараз неставою. Пре рижни причини. Може их зоз языка „видрилїц“ друге слово котре пришло споза гранїци и бешеднїком ше видзело „модерним“, та го часно хасновали. Нове слово остало, а старе ше забуло. Таки забути слова воламе архаизми.

предмет котре воно означовало. А кед людзе вецей не хасновали даєдну ствар, вец не було анї потреби за тим словом. Так у языках маме историцизми. У тей рубрики попрубуєме одтаргнуц од забуца даєдни слова, здогаднуц читачох на даєдни забути предмети, поняца, роботи и дакус предлужиц живот забутих словах.

Недавно ми до рукох пришла збирка приповедкох за дзеци Владимира Сабо-

нує архаизми и историцизми описуюци дакедишнї живот у руским валалє. Велї слова ме зацикавели, а медзи нїма и слово *адязовац*.

Док не було машини за тлаченє, жито *адязовали* — розкладали снопи по дворе (гумне) и гонєли доокола по нїм конї, та так витлукали зарно („*Кукурушцу нам тазда пожичел, але конї нам не да док не повожи и не виадзює жито*“). Розложени ше снопи волали *адяш*. При такей

Ручне тлаченє зоз пранїком

Ручне тлаченє зоз пранїком и ципом

А дараз слово нестане прето же скапе и саме поняце чи

Дайка „Ровнї цар“. Автор „богато“ у своїх текстах хас-

работи подробенє слама лєцела на шицки боки и наставал вельки нешор, прето слово *адяш* у пренєшеним значеню ше хасновало и за *нешор*, *вашар*, а *адязовац* значело *правиц нешор*.

Адязованє ше звичайно робело теди кед газдови не требала цала слама и кед бул вельки *адяш*. Кед же требало зачувац цалу сламу, наприклад за закриванє хижох, жито ше тлачено ручно, зоз видлами, пранїком або зоз *ципом*. Од того и походзи ви-

слов *Млациц празну сламу*. Ми нешка *адязовац* жито вироятне вецей не будземе, але у бешеди дараз можеме похасновац таке слово же бизме дакус погандровали и змирили дзеци же би не *адязовали* по обисцу. Интересантне же у малярским языку, зоз котрого є вироятно и пожичене, слово *ágyaz* значи *намесцац посцель* (Сенка Бенчик *Гунтаризми у руским языку*).

Леся Мудри

Жридли фотографийох: интернет

Адязованє жита

Цип за ручне тлаченє жита

ФИЛИП ПРОВЧИ, ОСЕЦКИ ГИМНАЗИЯЛЕЦ, ОСВОЄЛ ЗНАЧНИ НАГРАДИ

Филип Провчи з Осієку школяр 2. класи осецкей Исусовецкей класичней гимназії, руских коренюх по оцови, ма мощни фамелийни предиспозиції за успихи у природних предметах: математики, фізики и хемії. Филип влоні преглашени за школяра генерації и тотя красна титула му лем дала кридла спрам нових успихох.

Того року на школским жупанийским змаганю завжал перше место з математики и пласовал ше на державне змагане хторе ше отрима у Поречу. На жупанийским змаганю зоз фізики тиж завжал перше место, а зоз хемії завжал друге место на жупанийским уровню.

Окрем у природних науках Филип указал и интересоване за дружтвени предмети як член JEER-a (Jaesut European Education Project), хтори ше отримал першого тижня у марцу, у французким Марсею. Слово о змаганю Исусовецких школах Европи, чий ціль упознаване младих з политику и роботу Европского

Филип Провчи

парламенту. Була то нагода за молодого Осечаня же би окрем Европарламенту упознал и нових людзох, и усовершел англійски язык як язык конверзації

шицких учашнікох.

Уклучени є и до двох европских Еразмус проєкох. У першим участвую 4 розлични европски держави на тему помощи школяром з почежкосцями у розвою. У другим проєкту участвую 7 европски держави з цільом промовованя здорового костираня и физичней активносци младих.

Филип член дебатного клубу своєї школи и змага ше у проєкту „Школа, амбасадор ЕУ Парламенту“.

Попри тих активносцох Филип ше у шлєбодним чаше дружи зоз пайташами, учи вариц и печиц колачи, слуха музику, тренира пліванє и атлетику, пуге и упознава нови култури и людзох.

Циль му упознац нови штредки и буц успишни у ученю, цо ше му потераз и поспишує, а ми му жадаме вельо успиху и надалей.

Владимир Провчи

У РИЄКИ ОЗНАЧЕНА РОЧНІЦА РУСИЙСКОЙ АГРЕСИЇ НА УКРАЇНУ

Прешлого року, 24. фебруара, Руска Федерация започала агрессию на Україну, цо за пошлїдок ма вельки воєни и цивилни жертви.

У таких обставинох у нашей Приморско-горанскей жупанії перебуваю велї вибеженци з України хтори ше 25. фебруара організували у риєцким МО Козала же би означели рочніцу агресії на Україну зоз щирим наздаваньом же ше война закончи и же ше враца дому.

Жени вибеженци, чийо хлопи на фронті, організували Концерт потримовки України, хтори потримали ансамбл „Червена кліна“ и КД Русиных и Українцох ПЖ „Рушняк“.

Коцерт бул добре нащивени, бо у просторе хтори звичайно може прияц коло 80 патрачох було два раз вецей нащивительох. З тей на-

Владимир Провчи, председатель КД „Рушняк“ на збуваню

годи з писню ше представели украински шпиваче, а у мено соорганизатора КД „Рушняк“, предистаєль Дружтва Владимира Провчи бешедовал о

чечудей войны у Україні хтору представел зоз рижних аспектох.

Була ту нагода и зашпивац

зоз хором и дац потримовку справедлівей борби за шлєбоду України.

Владимир Провчи

СХАДЗКА КООРДИНАЦІЇ РАДОХ ЗАГРЕБСКОЙ ЖУПАНИЇ ЗОЗ ДРУЖТВАМИ НАЦІОНАЛНИХ МЕНШИНОХ ПГЖ У РІЄКИ

Координація радох и представителюх зоз загребской жупанії, 11. марца, була у Рієки на схадзці зоз дружтвама націоналних меншинох.

Тема схадзкі було виношене почежкосцох у работи и помоц у ришованю тих почежкосцох. Схадзка отримана у просторе Бошняцкей націоналней меншини у хторим порихтана и подобова вистава Владимира Провчия.

Председатель Координації Салих Хуремович поволал шицки дружтва нашей жупанії, а одволала ше лем половка дружтвох, медзи хторима и КД Рушняк ПГЖ, а хторе заступал председатель Владимир Провчи и хтори виставел своєю 60 малюнки.

После привитней беседи председателя Координації Салиха Хуремовича Дружтво,

Рада и Представитель представели национални мешини, кратко винесли факти о работи и почежкосцох вязаних за меншини. Найвекши проблем вияшнюване националней припадносци, окреме при младих. О тим найвечеї бешедовали Бошняци и Чехи.

Провчи наглашел же ше у прешлих часох при попису жительства уношела национална припадносц оца, а тераз ше националносц шлебно виашнює, цо допринесло почежкосцом. Ту єст места за манипуляції и наш терашні задаток же би ше млади едукували у тим смилу, и потребне их здогаднуц як то ришели нашо предки. На тот способ трациме людзох, а зоз тим даєдни меншини траца Раду або Представителя, цо ше пошвидко увидзи на виберанкох.

Учашніки Схадзкі у Рієки

Схадзка була добре оцєнета, понукнути и констуктивни предкладаня и ришєня, сцєло ше помогнуц зоз советами.

После схадзкі ше розпатрало виставу малюнок, досц ше бешедовало о малярстве

у Дружтвох, наглашуюци же малярску роботу треба потримац, розвивац и унапредзиц. Досц ше занїмало за роботу автора и дани предклад за його виставу у Загребе.

Владимир Провчи

РУСНАЦИ НА ЗВОНЧАРСКОЙ СМОТРИ У МАТУЛЬОХ

26. Звончарска смотра у Матульох отримана 17. фебруара того року и виражує традицию и культуру жителюх Општини Матулі и ширше. Зоз дзвонами на учашнікох одганя ше жиму и злих дугох, а приволує ше яр. Тот час ше вола „пията рочна часц“ хтора завиши о такволанім „пусту“. На початку у валалох коло Матульох и у самим месце виша ше такволаного пуста, звичайно на електрични слуп и вон ше осудзує за шицки зла того календарского року, напр. за сушу, инфлацию, мало пенєжи и подобне. Виши по конец пуста, вєц ше му судзи пре рочни грихи и осудзує ше на шмерц зоз палєньом. УНЕСКО звончарох прєглашел за нематери-

Татяна Крамер у штрєдку медзи звончарами

ялни културни скарб.

На смотри було 14 групи, а отворели ю дзеци з матульоскей оводи, а смотра тирва

коло шейсц годзини. Источашне ше прєслава и Дзєнь Општини Матулі.

Як и каждого року, Руснаци

були учашніки у групох по валалох дзе жию. Вони маю подоперацу улогу маскирани як и други у групи медзи хторима найактивнейша наша секретарка Татяна Крамер, хтора анимирує и водзи дзєцинску звончарску групу зоз Мунох. Провчийово активни у матульоскей звончарскей групі. То и нагода же би ше Руснаци представели зоз своєю бешеду.

На смотри участвовало коло тисяч звончарох, збуване директно прєношєла телевизия и радио Рієки, а риєцки „Нови лист“ пошвєцєл єї цєли бок.

Владимир Провчи

ДЗЕНЬ РУСИНОХ РУМУНІЇ

Делегация Дружтва «Руснак» з Републики Горватскей, од 3. по 5. марец участвовала на означованю Дня Русиных у Румунії, у рамикох хторого отримани ище значни збуваня. Активносци започали пияток у Деви, зоз Службу Божу котру служел о. Василь Бойчук. У валале Зам, хтори такой при валале Пожога, а у хторим жие векше число Русиных, означени Дзень Руснацох Румунії и отримане 6. зашедане Шветовой ради Шветового конгресу Русиных/Руснацох/Лемкох. Организатор було Културне здружене Русиных Румунії (УЦРР), хторому председатель др Георгий Фирцак. Од поволаних, присутни були госци зоз седем жемох. Културна програма започала з читаньом порученя председателювого совитніка Сергиуна Нистора, хтори шицким Русином винчовал на організації значних збуваньох, а потим слово достали представителе локалней власци и председатель Шветовой ради Шветового конгресу Русиных/Руснацох/Лемкох Штефан Лявинец. Як до-

Делегация Дружтва «Руснак» Мийо Шайтош, Татьяна Миклош, Наталия Гнатко и Иван Лікар

машні, др Георгий Фирцак шицким подзековал на красних жаданьох и потримовки и представел «Албум - 10 роки

дійствованя Културне здружене Русиных Румунії (УЦРР)», точнейше кнїжку котра позбєрала, а през фотографії и зачувала вельо емоції, искуства и красни хвильки препровадзених ведно, як у Румунії так и у шицких других жемох дзе учасовали од 2010. по 2020. рок. У културней програми перше наступели русински ансамбли, и то подросток «Рутени» з Пожоги и «Голубок» з Пергу Маре. З поезию и шпиванками програму збогачели госци з Русинскей оброди, зоз Словацкей и з Дружтва «Руснак» зоз Горватскей, у чийей делегации були председатель Мийо Шайтош, секретарка Наталия Гнатко, член Форуму младих Иван Лікар и членїца Конгресней комисії за образованє Татьяна Миклош. Финансийни средства за одход до Румунії обезпечени з боку Општини Стари Янковци, Совету за национални меншини РГ и зоз членарини Дружтва.

Наталия Гнатко

СТРЕТНУЦЕ У РУСКЕЙ МАТКИ

Внедзелю, 5. марца, делегация Дружтва «Руснак», у котрей були председатель Мийо Шайтош, секретарка Наталия Гнатко, член Форуму младих Иван Лікар и членїца Конгресней комисії за образованє Татьяна Миклош, нащивела Руску матку у Руским Керестуре, а привитали их подпредседатель Шветовой ради ШК РРЛ Дюра Папуга, председатель Рускей матки проф. Михайло Фейса, членїца Конгресней комисії за культуру Наташа Макаї-Мудрох и член Конгресней комисії за информованє Мирон Джуња. Нащива була з нагоди поради коло пририхтованя за 17. Шветови конгрес РРЛ, хтори у організації Рускей матки будзе тирвац од 17. по 19. август у Новим Садзе, як и нових заєдницьких активносцох у 2023. року. Окрем конгресу и госцования на културних манифестацийох порадзени промоції нових руских виданьох, котрим уж або буду видавателе Руска matka и Дружтво «Руснак».

Наталия Гнатко

Стретнуце Делегации Дружтва «Руснак» з Горватскей и Рускей матки

17. РОЧНА СКУПШТИНА ДРУЖТВА «РУСНАК»

Стреду, 29. марца, у општинскеј просториј у Петровцох отримана 17. Рочна скупштина Дружтва «Руснак». Шицких привитал председатель Мийо Шайтош. Од поволаних госцох одволали ше председатель Ради рускеј националней меншини Городу Вуковару Зденко Бурчак, подпредседатель Ради рускеј националней меншини Општини Богдановци Михайло Голик, председатель Ради Месного одбору Петровци Мирко Гарди, петровски парох о. Владимир Седлак и тайомник ШН «Корнер» Петровци Мирко Тиркайла. До роботного председательства избрани Мелана Дюдяр за председателя, та Звонко Шовш и Иван Лікар за членох, а Наталия Гнатко за записничара. Звіт роботи Дружтва за 2022. рок пречитал председатель Мийо Шайтош.

Часц присутних на 17. Рочней скупштини Дружтва «Руснак»

Наглашел же шицко успишно реализоване. З обласци видавательства друкована и представена двоязична збирка поезиї Любици Сегеди-Фалц. У културним аматеризму у котрим попри оркестру, та етнографскеј и мишаней шпивацкеј групи младих, активно робя и два младши дзецински групи нїзшого основношколского и предшкол-

ского возросту. Остварени 16 наступи од хторих 13 були у Горватскеј (8 на манифестацийох под покровительством Совету за национални меншини РГ) и три споза граніци. Як и плановане, у септембру отримана КМ «Кед голубица лецела» котра и з тей нагоди ознова була медзинародного характеру. Шицки плановани активносци у рамикох мани-

фестаций реализовани, а госци и учашніки програми були привитани зоз седем жемох.

Финансийни звіт пречитала секретарка Наталия Гнатко, у котрим виложено же шицко одробене як плановане. Спред Надпатрацого одбору, Илона Грецешин потвердзела же шицко у шоре, а шицки звити єдногласно прилапени. План роботи Дружтва за 2023. рок пречитал председатель, а финансийни план членїца УО Еугения Врабец. После шицких звитох и пречитаних планах кажди присутни госц достал слово же би поведол своєю думане о роботі Дружтва «Руснак», а розгварка предложена у просториї Дружтва «Руснак» у котрей було порихане окрипене.

Наталия Гнатко

ЗАШЕДАНЕ ШВЕТОВЕЙ РАДИ ШВЕТОВОГО КОНГРЕСУ РУСИНОХ/РУСНАЦОХ/ЛЕМКОХ У РУМУНИЇ

Всоботу, 4. марца, у рамикох означованя Дня Русинох Румунїї, у валале Зам отримане 6. зашедане Шветовой ради Шветового конгресу Русинох/Руснацох/Лемкох (ШР ШК РРЛ). Присутни були члени ради зоз седем жемох, а своєю одсутносц оправдали члени з Польскеј и Америци. Од Мий Шайтоша, члена ШР з Горватскеј, дознаваме же ШР дефиновала же 17. Шветови конгрес РРЛ, у организациї Рускеј матки будзе тирвац од 17. по 19. август у Новим Садзе. Прилапена и програма истого, а у рамикох хторого будзе и науково-факхови сход на тему «Шветова русинистика нешка и у буд-

6. зашедане Шветовой ради Русинох/Руснацох/Лемкох

дучносци», културно-уметніцка програма и нашива знаменїтосцох Нового Саду. Єдна з точкох бул и одвит з

Європскеј комисїї (ЕК) на скорейше вияшньоване ШК РРЛ о приманю України до ЕУ по пошвидшаним поступку, але же би були припознати и шицки национални мешини хтори припознава и ЕУ. У одвиту председательки ЕК Урсули фон дер Лайн стої же за тото єст потримовка, з тим же други сегмент треба послац до Венецианскеј комисїї. На схадзки ШР утвердзени и термин симпозиюму на тему историї хтори концом септембра будзе отримани у Румунїї.

Наталия Гнатко

CYBERBULLYING - ELEKTRONSKO VRŠNJAČKO NASILJE

Karakteristike elektronskog vršnjačkog nasilja

Stručnjaci ističu da internet briše društvene kočnice. Dopušta djeci da govore i čine stvari koje ne bi mogla napraviti u interakciji „licem u lice“, i imaju osjećaj da neće morati odgovarati za takva ponašanja na način na koji bi inače odgovarali za, primjerice, javno izrečene riječi. To im daje lažan osjećaj sigurnosti i moći.

Elektronsko vršnjačko nasilje najčešće se izvodi oblicima komunikacije u kojima identitet počinitelja može biti skriven. Anonimnost počiniteljima nasilja preko interneta daje osjećaj da nekažnjeno mogu kršiti socijalne norme i ograničenja. Zbog nedostatka socijalnih i kontekstualnih znakova, kao što su govor tijela i ton glasa, nema opipljive povratne infor-

macije o tome je li ponašanje preko interneta prouzročilo štetu drugome, kako je žrtva reagirala i kako se osjeća. Bez fizičkog kontakta s publikom, djeca i mladi teže vide i razumiju štetu koju njihove riječi mogu nanijeti.

Elektronsko vršnjačko nasilje može biti prisutno 24 sata, svih sedam dana u tjednu, jer digitalni uređaji i internet omogućuju kontinuiranu komunikaciju. Stoga je žrtvi teško ili

gotovo nemoguće pobjeći od zlostavljanja. Ono je također trajno – većina podataka koji se javno podijele na internetu trajno ostaju zapisani. Negativna online reputacija može naškoditi žrtvi, ali i počinitelju, te im onemogućiti studiranje na željenom fakultetu, zaposlenje, a može utjecati i na druga područja života. Mete osim vršnjaka mogu biti i odrasli, na primjer nastavnici u škola-

Posljedice nasilja preko interneta katkad mogu biti i ozbiljnije od onih prouzročenih vršnjačkim nasiljem u realnom okruženju. Naime, publika koja svjedoči nasilju preko interneta često je mnogo šira od one na školskom igralištu ili u razredu.

Uz to, kod nasilja na internetu postoji snaga pisane riječi, jer žrtva može svaki put ponovno pročitati što je nasilnik o njoj napisao, a u verbalnom obliku uvrede se lako mogu zaboraviti. Pisana riječ tako djeluje konkretnije i realnije od izgovorene.

Posljedice elektronskog vršnjačkog nasilja mogu biti dugotrajne i različite:

Mentalne – osoba se može osjećati glupo, imati nedostatak koncentracije, snižene ocjene u školi

Emocionalne – osoba se može osjećati uzrujano, ljutito, uplašeno, tužno, osramoćeno, te izgubiti interes za ono što voli

Fizičke – umor, nesаница, bol u trbuhu, glavobolja, gubitak apetita

Ekstremne – samoozljeđivanje, pokušaji ili izvršenje samoubojstva

Žrtve elektronskog vršnjačkog nasilja mogu se osjećati bespomoćno i odustati od traženja rješenja za situaciju kroz koju prolaze, no važno je znati da se žrtve mogu prevladati i da žrtve mogu ponovno izgraditi svoje samopouzdanje i psihičko zdravlje. O tome kako prevladati elektronsko vršnjačko nasilje, koji su savjeti za roditelje i učitelje, te djecu, bit će riječi u sljedećem broju.

Članak priredila:
Helena Timko, mag.psych.

ОДКАДЗ ПРИХОДЗА МОДНИ ТРЕНДИ?

И ЯК ИХ (НЕ) ПРОВАДЗИЦ

Гоч ше нешкайши, окреме заходни дружтва у векшини фундаментую на еднакосци и людских правох, економска нееднакосц една од найгласнейших одгукох историї у модерним чаше. Як у живоце, так и на паперу ище вше дзеліме людзох на три дружтвени пасма – так повесц, „еволуційни остаток“ сталезного дружтва. Дзелене на нїзше, штредне и високе дружтвене пасмо ище вше дїйсносц котру жиеме.

Гоч на улїчки меней обачлїви розлики медзи припаднїками розличних пасмох як цо то було пред сто роками, витрениране око нешкайшого граждана обачи и тоти микроскопски дробнїци як цо мала квачка або три смуги, и такой предпостави же слово о припаднїку штреднього або висшого пасма.

Як цо старши брат або шефра охабяю младшим свойо стари шмати, тиж так дружтвени пасма нашлїдузую модни тренди по шоре, од висшого, преїг штреднього по нїзше. Штредне пасмо, видзи ше, вше провадзи више, а нїзше штредне.

О тим феномену перши писал немецки социолог Георг Симел ище початком прешлого вику и дал му мено „теория капканя“. Симел твердзи же мода почина на самим верху, при висшим дружтвеним пасму и капка спрам нїзшого. У тим вигледованю ище стої же главна причина за таки порядок то жадане економскей независносци и моци. Вшелїяк, необтерхованосц зоз рахунками, гладом и векши звишок, окреме у капиталистичним дружтве трима ше за едно од найвекших и найчастейших жаданьох.

Понеже мода перша хтора указує на статус гевтого хто ю ноши, кажде сце випатрац як дахто хто не ма таки почежкосци, же ма звишку, та ше округує зоз символами котри на тото указую. З другого боку, гевти хтори маю вещей як цо им потребне нїяк не сцу випатрац як гевти хтори не маю, же би дахто не подумал же то справди так, та видумую нови символи – нови модни тренди хтори гевти у дружтвеним пасму котре под нїма маю провадзиц. Позлацена капка од хторей ше шицки муша напиц помали зиходзи през класи, а кед ше спуци по саме дно претворює ше до горького отрову зоз хторим ше твори модне самозабойство. Фотографийом на хторих зме ше у шматах, шминки и фризурох вчера пишели и цешели, нешка ше можеме лем шмеяц, або ше шмеєме гевтому хтори ище вше ноши гевто цо ма буц замкнуте у цмоти голем два децениї, покля ше заш не враци до тренду.

Але, кед слово о часу, модни тренди навелько завиша и од маркетингу. Кажди модни тренд ма свой рок тирваня котри ше состої зоз трох етапох:

У першей етапи тренд випатра чудно и ноша го лем гевти шмели. Коло тренду у першей етапи найчастейше ше чую фрази як „Ша, хто то облече?“ и „То лем за шалених!“, але правда тот же ше го у тей етапи найвещей годно видзиц у рекламох, у часописох и на интернету, бо марке-

тингски фирми бомбардую широки маси же би их звикли на остатнї крик моди.

У другой етапи модни тренд обще прилапени и шицки го сцу мац. То найуноснейши фалат и маркетинг ше у тим случаю випацел бо го модни фалат предава на громади. Мож го ше видзиц на каждим корачаю, кажди модни бренд ма свою верзию, а чарне тарговиско прави копії.

У трецей етапи тарговиско засицене зоз тим фалатом облечива и окреме того же му опадує предаване, вон постава неприцагуоци у очох купцох.

Гевтот фалат облечива котри не ма рок тирваня змесцаме до класики. Класични фалати облечива, як цо святочни шмати, тиж так подложни модернизованю и трендом у малей мири, але ані одному хлопови ше не замери же ноши реклу зоз широкима плечами, або панталони на фалди кед ше у дутяну предаваю узки модели. Гевтот хтори ше прешпацира оштригани на фодбалерку, цали дзень будзе роздумовац яки то шмишни виц кружи по варошу бо вшадзи учує шмих. Але, гевтот хтори ше зна нашмеяц на свой рахунок, преїдзе найлепше. Модни тренди исную же би до моди унесли дихнуце швижосци и динамики, и не треба их прилапяц озбиљно. Место беганя за остатню моду и роздумованя цо дахто пове, маршируюце по ритму своей власней бугни.

Давид Морган

FOLKLORNA GLAZBA U SLUŽBI OČUVANJA NACIONALNOG ZAJEDNIŠTVA

Folklorna, narodna glazba dolazi iz naroda. Narod ujedinjuje misli i djela pjevanjem

stvarne i iskrene jer dolaze iz kulturne baštine nekog naroda. Kulturna je baština od davnina

pjesama. Od davnina, od početka ljudi su se okupljali i pjevali pjesme i tako gajili duh kulture i zajedništvo. Zajedništvo pojedinog naroda oblikovano je raznim autentičnostima kao što su jezik, pjesma, običaji, nošnje, uvjeti života itd., no u svakoj glazbenofolklornoj izvedbi prisutan je princip zajedništva, odnosno prisutna je ujedinjenost u kulturi.

Iznimno je zanimljivo pratiti duh kulture koji donosi pjesma svakog naroda. Ljudi pjevajući i svirajući narodnu pjesmu evociraju svoju narodnu kulturu. Taj narodni poziv čuje se i osjeti, a narodni prizvuk poprilično uspješno rezonira u slušačima. Narodne pjesme nekih kultura u čovjeka rezoniraju kao bliske i on ih s ponosom doživljava, a pjesme nekih kultura zvuče strano i neobično. No, kada otvorimo srca slušajući različite kulture u nama se javlja osjećaj neobične radosti, smijeha, šaljivosti, dostojanstva, sjete, nostalgije itd.. Emocije koje se u čovjeku jave dok sluša narodnu pjesmu su

generacijama opstajala kao dio ljudskih života. Slušajući narodnu pjesmu čovjek čuje generacijama prenošenu kulturu. Istinski značaj neke kulture prenosi se s koljena na koljeno

i kroz narodnu pjesmu. Ljudsko ponašanje, stavovi spram životne okoline, različiti spektri i redosljedi emocija koje čovjek nosi te mnoge druge kulturne vrijednosti i autentičnosti pretočene su u pravu narodnu pjesmu. Prava narodna pjesma nastaje kada ju izvodi netko tko

osjeti duh kulture i tko je blizak sa nekim folklornim prizvukom. Takav izvođač tada evocira iskonsku kulturu izvlačeći iz pjesme i oživljavajući pjevanjem specifične slijedove frekvencija kulturnih karakteristika. Narodna pjesma svojom glazbenom formom utvrđuje prizivačku (evokacijsku) vrijednost narodne pjesme. Forma narodne pjesme puna je ponavljanja i ritma, stoga je ona poput neke obredne molitve. Takva, naravno metaforički rečeno, obredna molitva opisuje život nekog naroda i svojim tekstom. Pjevanje narodne pjesme je zbog njene melodijske i tekstualne forme poziv (molitva) na izvornu ljudskost jer je izvorna ljudskost opisana u narodnoj pjesmi. Ponavljajuća glazbena forma u narodnoj pjesmi dodatno pojačava utjecaj izvornosti jer može podsjećati

na ponavljajući ritam kolijevke i ponavljajući ritam ostalih ritmičnih zbivanja u prirodi poput kapanja vode ili izmjene dana i noći itd.

Folklornu (narodnu) glazbu najčešće izvodi grupa ljudi, odnosno narod. Ljudi se pjevajući

narodnu pjesmu zbližuju, upoznaju te jedni od drugih uče i međusobno dijele neke ljudske vrijednosti poput empatije, tolerancije itd. Zajedničkim pjevanjem ljudi istovremeno upiru zajedničku volju u pjevanje pjesme. Na takav se način volja u narodu razvija u dobrobit zajedničkog cilja. Zajednički cilj, odnosno svrha pjevanja može biti različit, no uvijek je prisutan osnovni smisao „za jedno“ - „zajedno“. Kakva god bila organizacija i uvjetno rečeno hijerarhija unutar pjevača, i kakva god bila tema pjesme, glavni će vodič u zbornom narodnom pjevanju biti nematerijalna i apstraktna vodilja, a to je narodna pjesma ispunjena kulturnim vrijednostima. Osobit je izvorni osjećaj doživjeti veliku, istovremenu koncentraciju zajedničkih misli i djela narodne pjesme.

Glazbeni folklor svijeta veliko je blago koje postoji kao dokaz ljudskog postojanja. Slušajući i pjevajući narodne pjesme ljudi mogu osjetiti narodno vrelo koje je opstajalo i živjelo generacijama. Neobjašnjivo i čak terapijski može djelovati narodna pjesma na čovjeka jer podsjeća na važne i uzvišene ljudske vrijednosti. Pjevajući narodnu pjesmu, narod usmjerenom pažnjom poziva na izvornu ljudskost koja je utkana u svakoga od nas. Narodi su različiti pa su i različite kulturne kvalitete, no unikatna je suština narodne pjesme, a suština je njegovanje naroda. Ono što se generacijama njegovalo u kulturi Rusina i svih drugih naroda njegovalo se jer je istinski vrijedno, a opstajalo jer je istinito.

Ognjen Zdravković

ПРЕДАВАНЄ ПРЕШЛОРОЧНИХ ЖИТАРКОХ ТОГО РОКУ У НЕСТАБИЛНИХ ФИНАНСИЙНИХ ОБСТАВИНОХ

Пре єден жимнейши и дижджовни период длуго обчековане шаце кукурици ше поцагло за 15-20 дні у одношеню на прешли рок. У наших крайох ше найчастейше шею кукурици ФАО групох 400 - 500, а за нашу регию тримаю ше погодни групи од 200 по 700, у зависносци од потребох обисца.

ФАО група дозревания представя длужину вегетативного периоду, то єст, периоду од кеди кукурица зишла по фазу узретеї кукурици. Найвчаснейши гибриди зоз ФАО групи 100 маю вегетацию од 90 дні, док група 200 ма вегетацию од 100 дні и так каждая идуца група ма за 10 дні длугшу вегетацию. То медзинародно признате подзелене групох же би ше найєдноставнейше описали гибриди кукурицох. Вчаснейши кукурици шеєме же бизме цо скорей достали кукурицу у случаю же треба за кармиц статок, лебо кед сєме заобисц вельки трошки сушеня кукурици у случаю кед ю предаваме до силосу. Сам урожай познейших гибридох у правилу векши од вчасних, медзитим вше исную винїмки, цо завиши о року, хвилї, количества пошатого зарна... Шаце кукурици ше у векшини обисцох одрабя зоз класичними пнеуматскими шеячками котри маю задовольуюцу прецизносц, не драги су за отримованє и не потребни им барз мощни трактори же би их цагали.

Пнеуматска шеячка

Жита и ярци того року познейше достали заштиту од хорогох прето же жимна и влажнейша хвиля виволує менши спектер хорогох як влажна и цепла хвиля. Поля у добрих кондицийох бо не цепрели од високих температурах або недостатку влаги.

Окрем шицких роботох у полю на котри можеме уплївовац явя ше вельки проблем котри трапи парастох, а то предаване житаркох од прешлого року бо цени нових у вельким опаданю.

Парастаи у Бугарскеї у трох регийох организовали протести же би указали на вельки проблем безцаринского увозу житаркох зоз України котри им прави проблем не лєм зоз цену, хтора за 30% менша, але маю и преблеми у погляду

того же ніхто ані не сєе купиц їх житарки и слунечнік хтори одложили до складицох, чували, потрошели пенежи на чуванє у складицох, же би ше на концу случело же ніхто ані не сєе їх продукти.

Протести

Главни у протестох указали и на ише єден проблем, случує ше то же Бугарски парастаи як и ми, муша почитовац рижни европски директиви у продукциї, хасновац лепши защитни средства же би сам продукт бул по стандарту Европскеї униї, же би ше на концу увезли найтунши продукти, а нашо стоя у складицох без огляду на квалитету и притримованє шицких правилох продукциї.

На сам пад ценох найбаржей уплїваю залихи зоз України и Русиї, так ше у дзепоедних жридох наводзи же Русија у априлу вивезла дупло вецей житаркох як у исти час прешлого року, та ше то водзи як рекордни вивоз.

Русийске вивозне пристанище

Дасдни аналитичаре таку нестабилну ситуацию и очешшанє предаване поровнюю як горше и од найгоршей суши, кед ше така политика и цени предлужа запровадзовац.

Ангун Гарди

НАШО ЛЮДЗЕ - ЧУВАРЕ РУСКОГО ЄСТВА

Зоз приходом на сримску ровніну до тих наших славних Петровцох, Руснак ше старал о шицких сегментах свойого живота, як о материялним, так и о духовним и културним живоце свойо народу. Спочатку то не було легко бо пришол лем зоз худобу у зайди, а не хиби вельо же би ше тому наполнело два столїття. Вельо и повесц, а не и отри-мац таку малу гарсточку у околїску векших народох и рижних политично-дружтвенних системох и ушореньох котри му часто не були благонаклони, але Руснак ше не дал. Збудовал Руснак школу, церкву, старал ше о своїм културним скарбу, прилапаючи напредни идеї у земледїлству, статкарству и у велїх других напредних збуваньох, але любоморно чувал свойо руске, свойо културни скарб и свою християнску виру и грекока-толіцки обряд. Кодифіковал язык и писмо (чий стоги ювілей преславяме того року), друкую ше науково кнїжки, романи, поезия, видаваю ше

новини на руским языку и писму, очувал ше язык котри нуклеус без котрого народ не иснує. Бавя ше театрални фалати на руским языку, шпива, танцує и так уж 200 роки.

Було велїх злих, пакосних и завидних котри патрели Руснакови напакосциц, але Руснак тварди коцак и не да ше, прецперел велї зла войны, мержнї, подшмихованя, але отримал ше, отримала ше тота гарсточка котра ище вше иснує. Правда же нас єст меней як гевтого 1836. року, але зме ище ту. Правда же велї поодходзели до других жемох, вельо их и поумерало, а и сами зме медзи собу пакосни пре политику, рижни позиції, пенєж, але важне же нуклеус руского єства остал здрави и же ше народ зачувал. През тоти два столїття прешли велї генерации, а то доказує тот наш петровски теметов яки є вельки и келї значни мена чува од забуца, а шицки вони през свой живот робели же би зачували свойо руске єство.

Було ту значних учительох, священїкох, дзиякох, културних дїячох котри любов гу свойому народу указовали през роботу, даваюци себе и свойо таланти у рижних сегментах дружтвеного, просвітеного и духовного живота, а вше у своєї роботи маючи на розуме же су Руснаци, як у прешлосци так и у нешкайших часох. И кед ше случи же нас таки людзе напуца одходзаца з того швета, не траци лем фамелия, але и валал, и цала руска заеднїца.

Нажаль, вешенї зме страцели Звонка Руская, бачика Рулета як зме го волали, гудака, бегешара, шпивача, котри од своєї вчасней младосци полюбел нашу руску писню зоз котру жил цали свойо живот. Келї наступи, путованя зоз котрих остали велї памятки. Врацаючи ше дому з тих путованьох бачи Руле не мировал, але предводзел писню у автобусу, не пуцаючи спац. Єдноставно сце мушели шпивац зоз нїм.

Того року яр нам тиж при-несла вельку утрату. Несподзвано нас напуцел ище єден Руснак котри тиж так барз любел свой руски народ, Владимир Дудаш Данков. Огньогшец, танєчнїк, глумец, шпивач, рецитатор, роботнїк у технїки, длугорочни член управного одбору Дружва и його тайомнїк у вецей мандатох, член и општинской и жупанийской рускей ради. Вельо начишлїц дзе окончовал шицки свойо длужносци и роботи. Насправди, Владимир давал цалого себе за свой руски народ, любел свойо руске и нїгда ше не ганьбел свойого руского.

Най нам вони обидвоме, як и шицки други котрих Бог небесни поволал гу себе, буду швицарнїки як ше люби свойо народ и чува свойо, и най нїгда не забудземе хто зме, а им най будзе вичная памят!

Томислав Рац

СТАРИ ФОТОГРАФІЇ

Яр уж давно започала, а з ню пришла и красна хвиля. Слунко зогрива шицок швет, а дзеци хтори ше пририхтую за Першу святу Причасц несцерпезлїво чекаю дзень кед примя Исуса у своєї Першей Причасци, же би им вон на окремини способ зограл їх мали дзедински шерца. У наших ше парохийох Перши Причасци найчастейше одвиваю у маю, за хтори людзе гваря же є найкрасши мешац у року. За тот дзень дзеци ше на окремини способ пририхтую, у чим им велька потримовка праве їх фамелия у хторей одрастаю, а вец и цала парохиялна заеднїца зоз па-ноцем на чолє.

На тей фотографії види-ме петровских першопричас-

нїкох хтори народзени 1961. року. Шицки су облечени свя-точно у шматох порихтаних праве за тот дзень. Дзивчата у билих сукенках и зоз вен-чицками и шлаєрами на глави, а хлапци у билих кошульох, шматох, та и кравату. Нешка уж часте же ше по Першей Причасци одходзи до ресто-рану на полудзенок, а вола ше кумових, родзину и блїз-ших пайташох, док у скорей-ших часох, та так и у чаше кед тота фотографія настала, шицко цо ше дотика госцини було вельо, вельо скромней-ше.

Тоту стару фотографію зме достали од Влади Рагай-ового зоз Вуковару. Його перша причасц була у Петровцох дзе теди бивали. На фотографії

ше находза: паноєц Кирил Планчак, Любица Медєши, ?, Мария Пап, Оленка Планчак, Анделка Надь, Мария Иван, Оксана Бобрек, Владо Рагай,

Мирослав Сопка, Владо Фа, Янко Иван и Мирослав Павлович.

Лю. Гаргай

ПОБЈЕДЕ NK RUSINA U PRIJATELJSKIM I NATJECATELJSKIM SUSRETIMA

Od prošlog broja Dumke nogometaši NK Rusin odigrali su tri prijateljske utakmice, kup susret te je počeo i proljetni dio prvenstva. Bilo je tu svega pa ćemo vam redom kronološki pokušati dočarati što se sve događalo na zelenim površinama u posljednja dva mjeseca.

Igrači Rusina pripreme utakmice odradili su bez greške. Prva na rasporedu bila je prijateljska utakmica protiv gostiju iz Dalja, koji se inače ne natječu s nama, pa su nam bili jedna vrsta nepoznanice, ali golovima Alilovića i Živodera Rusin je dobio utakmicu 2:0. Druga utakmica bila je protiv Lovasa gdje smo zamjenili domaćinstvo te smo i taj susret dobili istim rezultatom, dva gola razlike bez primljenog pogotka golovima Ždinjaka i Alilovića. Posljednja u nizu prijateljskih utakmica odigrana je u Račinovcima gdje smo do 90 minute vodili 0:2 ponovo golovima Ždinjaka i Alilovića, ali ipak pred posljednji sučev zvižduk domaćin se pobrinuo da i treća utakmica za redom ne završi istim rezultatom te smo dobili pogodak za 1:2, što je bio i krajnji rezultat ove

utakmice.

Došle su na red napokon i natjecateljske utakmice pa smo tako u kup utakmici bili gosti u Mohovu. Bilo je to za nas uvijek neugodno gostovanje, ali ovaj put Rusin je prošao kroz Mohovo kao brzi vlak i pobedio s visokih 0:5 gdje su se po dva puta u strijelce upisali Ždinjak i Svitlanović te je jedan dodao Živoder. Prvo kolo gostovali smo kod posljednje momčadi lige i očekivali da ćemo nastaviti pozitivan niz, ali uslijedio je hladan tuš. Poraženi smo 2:0 od Sremca iz Plače gdje je domaćin bio puno agresivniji i više je želio ta tri boda i došao do njih u konačnici. Popravni ispit bio je već sljedeće nedjelje gdje smo ugostili momčad Hajduka iz Bapske koja je trenutno bolja od nas na ljestvici. Znali smo da neće bit lagano pogotovo zbog nekoliko bitnih izostanaka u našim redovima, a rana ozljeda Alilovića još je otežala već tešku situaciju. Ipak, na ovom susretu gledatelji nisu uspjeli vidjeti ni jedan pogodak pa je tako utakmica završila bez pogodaka, iako je bilo šansi za oba sastava. Kako se zna reći, treća sreća je ovog

puta bila i za igrače Rusina. Gostovali smo u Pačetinu gdje se inače nismo mogli pohvaliti nekim dobrim rezultatima, ali ovaj susret bio je od velikog značaja za obje momčadi. Ekipe koja bi pobijedila ušla bi u mirnu luku sredine ljestvice. Dobro je krenulo za Rusin koji pogotkom Drmića iz gužve donosi prednost koja nažalost traje samo šezdeset sekundi jer već sljedeću akciju domaći zabijaju za 1:1. Ipak, da se na odmor ode prednosti zaslužan pogodak Živodera nakon ubačaja Skeledžića za 1:2. Drugo poluvrijeme domaćin je opasniji i želi doći do pogotka te su u tome i uspjeli sredinom drugog poluvremena. Tada smo teško živjeli jer su nas spašavali prvo

naš vratar Martinović u nekoliko navrata, zatim kada on to nije uspio, ispriječila se vratnica. Ipak, pred sam kraj susreta, točnije sedam minuta prije kraja, svojim drugim pogotkom Živoder koji je ujedno i igrač utakmice, donosi i konačan rezultat 2:3 u korist Rusina. Vrlo bitna pobjeda za "žute" iz Mikluševaca jer su pobjegli momčadima koje se bore za ostanak.

Nadamo se da je ovo početak jednog pozitivnog niza te da ćemo do kraja izbjeći borbu za ostanak u ligi o čemu ćemo vas izvijestiti u sljedećem broju Dumke, a do tada lijep pozdrav.

Hrvoje Zagorac

ПРИХТОВАНЯ ФК ПЕТРОВЦИ ЗА ПЕРШЕНСТВО

У прихтованьох юниоре ФК Петровци одбавели три пријатељски змаганя.

Перше змагане одбавели дома, у Петровцох, против екипи „Диля“ зоз Винковцох и страцели зоз 14:0. Друге

змагане бавели у Отоку, дзе страцели зоз 3:0. Пријатељске змагане ше предлужело у Петровцох на котрим победзели Оток зоз 2:1. Голи за Петровци дали М. Лошич и Р. Јурич.

У марцу, точнейше 19. марца, јуниором почало першенство и у першим коле Петровчане бавели дома на својм терену против екипи „Слоги“ зоз Штитару и страцели зоз 1:0. У другим колу котре ше отримало 22. марца домашні госцовали у Жупані против екипи „Роботнічки“ и страцели зоз 3:1. Гол за домашніх дал Ѓ. Анатичук, а

за екипу ФК Петровци бавели тоти бавяче: Дж. Шуша, И. Зватунич, Н. Мудринич, Д. Мудри, М. Гришук, М. Лошич, А. Ралиш, Ѓ. Анатичук, Р. Јурич, С. Свилокос, Л. Еделински, Ѓ. Маевски, Н. Стеванович.

Пионирска екипа ФК Петровци тиж почала зоз прихтованяма за јрню часц першенства. Пријатељске змагане на терену у Б. Селу против екипи „Слоги“ победзели зоз 6:0. Штири голи за Петровци на тим змаганю дал Ѓ. Анатичук, а два голи дал М. Лошич. На тим змаганю бавели: А. Кнежевич,

И. Згатунич, Ѓ. Анатичук, Е. Омерагич, А. Ралиш, М. Лошич, М. Божич, Р. Божич, Ѓ. Анатичук, А. Еделински, А. Семенюк, Д. Сабадош, Е. Филипович и Н. Филипович.

Друге пријатељске змагане пионире Петровцох одбавели на домашнім терену против екипи Негославцох и страцели зоз 2:1. Гол за Петровчаньох посцигнул М. Лошич.

Першенство почина 1. априла и у першим колу Петровчане госцюу у Терпині и бавя против „Синджелича“.

Јрослав Мудри

